

HER ŞEY SÜ İLE BAŞLADI

2. BASKI

*Helen
Keller*

aykırı
BİYOGRAFİ

Hayatımın Hikayesi

© PEGASUS AJANS

HER ŞEY SU İLE BAŞLADI
Hayatımın Hikayesi
Helen Keller

KİTABIN ÖZGÜN ADI
Story of My Life

TÜRKÇESİ
İpek van den Born

YAYIN YÖNETMENİ
Saim Koç

EDITÖR
Seyfi Öngider

YAYINA HAZIRLAYAN
Gülşen Sayın

KAPAK VE SAYFA DÜZENİ
Uğur Alkapar

2. Baskı: İstanbul 2002
1. Baskı: İstanbul 1999
ISBN 975-8337-04-1

BASKI
Kitap Matbaacılık
Tel: 0212. 567 48 84

CİLT
Fatih Mücellit
Tel: 0212. 501 28 23

BİYOGRAFİ DİZİSİ 2
AYKIRI YAYINCILIK
Sinan Ercan Cad. No: 34/33 Erenköy/İstanbul
Tel: 0216. 445 22 14 - 380 29 24 Faks: 0216. 410 52 99
email: aykiri@aykiri.net
www.aykiri.net

Sunuş

Helen Keller 1880-1968 yılları arasında yaşamış Amerikalı bir pedagoğdur. Onu diğer pedagoğlardan farklı kılan şey neredeyse doğuştan diyebileceğimiz kör, sağır ve dilsiz olmasıydı.

On dokuz aylıkken geçirdiği bir hastalık sonucu görme, işitme ve konuşma yeteneğini yitirmişti. Keller'in hayatı, yedi yaşındayken yaşamına giren bir öğretmenle değişti. Kendisi de bugün yaptıklarıyla bir efsane olan öğretmen Anne Mansfield Sullivan, Keller'in yaşamının dönüm noktasıydı.

Anne Sullivan'ın kendisi de kör sayılırdı. Çok az görme yeteneği vardı. Sullivan'ın Helen Keller'e verdiği eğitim ona sadece okuma, yazma ve konuşmayı öğretmekle kalmadı, normal bir eğitim almasını da sağladı.

1900 yılında, yirmi yaşında girdiği Radcliffe Kolejini, normal öğrenciler gibi dört yılda bitirdi.

Helen Keller tıpkı öğretmeni Anne Sullivan gibi hayatını kör ve sağırlara adadı; birçok kitap yazdı.

Helen Keller, kendime idol olarak seçtiğim insanlardan biri. O, azmin zaferinin bir abidesidir.

O, insan beyninin gücünün de canlı bir örneği. Yaşamının ilk on dokuz ayında zihninde yer etmiş tek bir sözcükten, "su" sözcüğünden yola çıkarak başardığı her şey, beynin, kullanıldığı takdirde ne olağanüstü kapasitesi olduğunu gösteren bir mucizenin ifadesi.

Bakan körler, işiten sağır ve konuşan dilsizlerle dolu olan bir dünyada o gören bir kör, duyan bir sağır ve kendini ifade edebilen bir dilsizdi.

Onun hayat hikayesinin, tüm dünyada birçok insana olduğu gibi size de ilham kaynağı olacağına yüreğim inanıyorum.

Bizim düşlerimizi gerçekleştirmemizin önünde ne tür engellerimiz, ne tür mazeretlerimiz var?

Helen Keller, yaşamı parmak uçlarıyla keşfetti.

O hepimize, “Yaşama sımakı sarılmak için daha ne bekliyorsunuz?” diyor.

Evet, yaşama sımakı sarılıp dolu dolu yaşayabilmek için biz daha ne bekliyoruz?

Sevgiyle hoşça olun.

Nil Gün

Helen Keller

Helen Keller, on dokuz aylıkken bir ateşli hastalık sonucu tamamen sağır ve kör oldu; çocukluğunun o tasasız kahkahaları ve göz alıcı renkleri aniden hayatından silinip gitti. Çevresindekileri anlamaktan ve onlar tarafından da anlaşılmaktan yoksun, içinden hiç çıkamayacağı düşünülen karanlık bir hücrede hapis kaldı.

Ama ümit etme ve uzağı görme mezziyetlerine sahip, büyük insan Bayan Anne Sullivan, küçük bir çocuğun aklının ve ruhunun her ne olursa olsun yok olmayacağına inanarak; sabır ve sevgiyle Helen'e karanlıktan aydınlığa giden yolda rehberlik yaptı.

Bu ikili, birlikte, iletişim kurmanın inanılmaz güzelliğini yaşadılar ve sonunda ne ışığı ne de sesi hatırlayan küçük kız yeniden dünyayı "görme" özgürlüğüne kavuştu.

Okuyacağınız onun inanılmaz hayatının hikayesidir.

Önsöz

Helen Keller'in anlatımıyla John A. Macy tarafından kaleme alınmış olan bu kitapta Bayan Keller, eğitimi hakkındaki tüm bilgileri doğal olarak kendisi anlatamamıştır çünkü küçük yaşta neler başarılmış olduğunun fazla bilincine varamamıştır. Üstesinden geldiği zorluklar ve gösterdiği inanılmaz başarı, olağanüstü öğretmeni Anne Mansfield Sullivan'la birlikte önlerine çıkan fırsatları değerlendirmeleri sayesinde olmuştur. Ve bu yetenekli genç kadın böylece kendini anlatabilme şansını yakalamıştır.

Bugün Bayan Keller'in konuşmasını anlamakta zorlansam da pek çok kişi onu rahatlıkla anlayabiliyor. Zaten onun yüzünün ifadesini ve gözlerindeki güzelliği görünce ille de sözlerini anlamak gerekmiyor.

Bayan Keller başkalarına yardım etme becerisini öğrenir öğrenmez bütün hayatı boyunca bunu yapmıştır. Savaşta yaralanan özürülülere yardım amacı ile yaptığı son dünya turu o çağda yaşayan kadınlar için büyük bir başarıdır. En büyük şansı ise harka bir yoldaşa sahip olmasıydı. Ama ne yazık ki yoldaşı kendisinden alınmış ve bu kayıp onu çok yaralamıştır.

Bu hayat hikayesi pek çok kişi tarafından ilgiyle okunacaktır çünkü; bu, sonu hiç gelmeyecek bir hikayedir. Ruh güzelliğinin nıyırına vardığımız güçlü insanları asla unutmamalıyız. Bayan Keller hayat tarzıyla ve hayattan aldığı zevkle, aşılması gereken

büyük engelleri olmayan bizlere unutulmaz bir ders vermiştir. Dünyadaki tüm sağır ve kör çocuklar ve büyükler için kazandığı başarıları hatırladıkça, kör ve sağır olmadıkları halde diğer yetişkinlere verdiği cesaret ve mücadele gücünü gördükçe, onu yaşadığım her gün saygıyla anıyorum. Sadece ben değil, hepimiz onu saygı ile hatırlamalıyız ve bu kitabı her geçen gün daha fazla insanın okumasını, böylece fikirlerinin daha fazla yayılmasını ümit etmeliyiz.

Eleanor ROOSEVELT

Giriş

Helen Keller, 1904 yılında Radcliffe College'dan takdirname ile mezun oldu. Elinizdeki kitap Helen'in üniversitedeki ikinci yılında; İngilizce öğretmenini Charles Townsend Copeland ve edebiyat eleştirmeni John Albert Macy'nin yardımları ve teşvikleri ile kaleme alınmıştır. Kitapta kendi sözleri ile hayatı, mektuplarından seçmeler, sevgili "öğretmen" Bayan Sullivan'ın özel kayıtlarından, eğitimi ve çocukluktan başlayarak gelişimiyle karanlıklardan, sessizlikten ve dışlanmışlıktan kurtuluşu anlatılmaktadır.

Hayatının son elli yılında Helen Keller dolu dolu yaşadı. Doğal olarak kendisi gibi ışıktan ve sestен yoksun insanlara hayatını adadı. Bunu, yaptığı konuşmalar, yazdığı makaleler ve bir dizi kitapla başardı. Aynı zamanda çeşitli organizasyonlarda görev aldı. Bunlardan bir tanesi körler için çalışan Amerikan Görme Engelliler Vakfıdır. Üstlendiği görevler Helen'in Yakındoğu, Uzakdoğu, Kanada, Güney ve Orta Amerika'ya yolculuk etmesine neden oldu. Misyonunu yalnızca deneyimiyle değil, aynı zamanda cesaret verici kişisel başarısıyla birleştirdi.

1887'de Bayan Sullivan'la ilk tanıştığında Helen yedi yaşlarında anne babası tarafından çok sevilen ama başkalarına bağımlı bir çocuktur. Bu durumdan, kendine güvenen ve yaratıcı bir kişiye dönüşmesi kısa zaman aldı. Bu gelişmeyi izlemek, açan bir çiçeğin filmini seyretmeye benziyor.

Öğretmenin gösterdiği olağanüstü başarı da en az öğrencisi-

nin gösterdiği başarı kadar kayda değerdir. Anne Sullivan Boston'daki, Perkins Görme Engelliler Enstitüsü'nden gelmişti. Çok kötü bir çocukluk geçirmiş ve ihmal edilmişti. Geçirdiği bir hastalıktan dolayı gözleri yarı kör olmuş ve bir daha hiç iyileşmemişti. Bütün bunların üstesinden gelmiş olması onun fiziksel ve ruhsal olarak ne kadar güçlü olduğunun ve yenilmez iradesinin kanıtlarıdır. Kendi başından geçen deneyimler sonucu edindiği bilgileri Perkins Enstitüsü'nde cesaretle uygulamıştır. Yöntemlerini daima öğrencilerinin kişiliklerine göre uygulamayı da bilmiştir.

Helen'e ilk öğretilmesi gereken dinlemek ve kurallara uymak olmuş, küçük kız böylece asi ve inatçı ruh halini kontrol altına alabilmişti. Daha sonra avcunun içine elle yazılan alfabeyi okumayı ve böylece dokunarak, mimikleri ve pandomimle tanımlayabildiği eşyaları harflerle ifade edebilmeyi öğrendi. Aynı zamanda harfleri kendi eliyle çizmeyi ve kısa zamanda da yazmayı söktü. (Üç yıl sonrasına kadar konuşmamıştı, ondan sonra düzgün olmayan bir biçimde konuştu.) Bayan Sullivan'ın gelişinden yaklaşık bir ay sonra bir gün Helen birdenbire "her şeyin bir isminin olduğunun" farkına vardı ve ondan sonra da neredeyse takıntı halinde her şeyin ismini öğrenmek istedi. Bayan Sullivan ona tanımlayabileceğinden daha fazla kelime öğretti ve böylece küçük kız bir zaman sonra kendisi henüz bilmese de "her ismin de bir şeyi (karşılığı) olduğu" fikrine alışmak zorunda kaldı. Ancak dinmek bilmeyen merakı iki soruda odaklandı: Bunun adı nedir? Bu adın şeyi nedir? Bu soruların cevabını bulmak, hem öğretmenin hem öğrencinin "bir piyano taşıyıcısının kuvvetine, bir kömür madencisinin sessiz sabrına ve bir şairin inceliğine" sahip olmasını gerektiriyordu.

Helen on dokuz aylık olana kadar duymuş ve görmüştü ama bu deneyimlerin ne kadarının hafızasında yer ettiğini bilmek olanaksızdı. Ateşli hastalığı geçirdikten sonra ise hiç görmediği kesindi. Bu da ışık ya da rengi hiç tanımadığını gösteriyordu.

Ses konusu daha basitti. Kulakları işitmediği için tonları tanımlayamıyordu ama ses dalgaları bedenine ulaşıyor ve ritmik etkiler yapıyordu.

Çok nadiren dile getirdiği yakınmalardan birinde Helen, dışarıya istediği zaman çıkamadığını, oturup birisi kendisini dışarı çıkarana kadar beklemek zorunda olmaktan hoşlanmadığını söylemişti. İnsanlar sosyal ve fiziksel uyum sağlama yeteneklerini doğuştan kendilerinde olan “uzaklık alıcıları” yani görme ve duyma yetileri ile başarırlar. Oysa Helen, ne görebiliyor ne de duyabiliyordu. Elinin uzanamadığı yerde algılayabildiği şeyler yalnızca koku ve titreşim ile sınırlıydı. İnsanlar sinyallerin kendileri ile değil, tanımladıkları ile ilgilenirler. Sinyallerin bize işitme ya da görme yoluyla ulaşması bizim için fazla bir şey ifade etmez ama Helen’in aldığı sinyaller hareket, dokunma, titreşim ve koku ile sınırlı olduğundan, onun için sinyaller, sinyal gönderen şeyden daha fazla önem taşımaktaydı. William James’in, Helen Keller’e yazdığı bir mektupta söylediği gibi; “Büyük dünyamız, dekor, hepimizde varolan iç dünya ve inançlarımızdan oluşur.” Estetik bilincin gelişiminde gözle görmenin küçük bir rolü vardır. Psikologlardan duymadıysak bile şairler bile bu konuda bir şeyler öğretirler. Ünlü şair William Wordsworth’un *Peter Bell*’inde, “Nehrin kıyısındaki bir gül onun için yalnızca bir güldü, daha fazlası değil” ve “Mavi gökyüzü kalbinde hiç erimemişti”. Oysa Bayan Keller, *Peter Bell*’den çok farklıydı. Olağanüstü gelişmiş duyguları ve çevresine olan dinlemek bilmez ilgisi sayesinde o, hem gülü hem de mavi gökyüzünü tanıyordu -ve mavi gökyüzü onun kalbinde eriyordu.

Helen Keller’in nelerden yoksun olduğundan değil gözleri görmediği kulakları duymadığı halde neleri öğrenebildiğinden konuşmalıyız. Doğa, tarih ve insanlar. İşe yararlılıkları ve biçimleri farklı eşyalar. Diğer duygularını kullanarak öğrendikleri soğuk akan sular, güzel kokan çiçekler. Koklayarak, dokunarak

rak, titreşimlerini hissederek öğrendiği şeyler. Diğerlerinin gözleri ile gördüğü yüz ifadelerini o parmaklarının ucu ile görüyordu -ve bu yeteneklerin her biri diğerinden şaşırtıcıydı. Gözlerini ve duyma yeteneğini kaybetmişti ama akli son derece yerindeydi. Düşünüyor, kıyaslıyor, hatırlıyor, tahmin ediyor, yakıştırıyor, hayal ediyor ve hissediyordu. Onun dünyasının sınırları da gören ve duyan bir insanınki kadar genişti. Yerinde duramayan bu kişilik, neşeli, canlı, anlamaya ve anlatmaya duyduğu büyük bir istekle yaşadı, yaşamın kendine öğrettiklerini öğrendi.

Helen Keller gerçekte “özürlü müydü?” Aslında herkesin bir eksikliği yok mudur? Helen Keller’i, hakkında konuşulması gereken bir kişi yapan onun sakatlığı değil, sakatlığının üstesinden nasıl geldiği ve başkalarına nasıl yardımcı olduğudur. Onun çevresindekilerden istediği anlayış ve sempatiydi; acıma değil. Hikayesini okuyup da ona hayran olmayacak ve takdir etmeyecek insan yoktur. Bu kadar sevgi ve ilgi gören birinin şımaracağı düşünülebilir ama önceleri Anne Sullivan ve ilerleyen yıllarda da kendi parlak zekası ve gerçekçiliği onu bu tehlikeden korumuştur. Hayat onun için hiçbir zaman kolay olmamıştı ve o da zorluklardan kaçmamıştı. Kendi hayatının en zor zamanlarında bile insanlığın acılarına aldırılmamazlık etmemiştir. Sonuç kendi sözleri ile özetlenebilir: “Zaman içinde düşüncesiz iyimserliğim, yerini daha derin bir inanca bıraktı. Bu inanç, sorunların çirkin yanlarını görmemi, aynı zamanda daha iyi için ümit etmeyi, yenilgi karşısında bile yılmadan savaşmamı da sağladı.”

Bayan Keller’le sıkça karşılaşmadım ama bunların hepsi -benim için- unutulmaz anlardı. Üniversite son sınıfta, benim Harvard’daki ikinci öğretmenlik yılımda, benden felsefe tarihi hakkında ders aldı. Onunla ilgili en fazla hatırladığım ayrıntı, yüzünün ifadesi -gülümseyişi- ve anlattıklarımın Bayan Sullivan’ın kulaklarından geçip onun ellerine bir anlamışlık duygusuyla yansımıştıydı. Elbette ki bilgiler ona sınıftaki diğer öğrenciler-

den daha gecikmeli olarak yansiyordu. Daha sonra, kasım ayında arkadaşları Matilde ve Robert Pfeiffer'in evinde karşılaştık ve iki saat boyunca neşeli ve arkadaşça bir konuşma yaptık. Helen'le konuştuğunuz zaman onun "içindeki kulağa" ve aklının gözüne ulaştığınızı fark ediyordunuz. Verdiği karşılıklardan ve zekasından çok etkilendim. Gözü gören ve kulağı duyan kişilerden daha fazla görüyor ve daha fazla duyuyordu.

Ralph Barton Perry

1

Hayatımın hikayesini yazmaya başlarken içimde garip bir korku vardı. Sanki çocukluğumu altın bir sis gibi saran tülü kaldırırsam beklenmedik şeyler olacaktı. Kişinin otobiyografisini yazması zor bir iş. Hayatımın ilk yıllarından hatırladıklarımı yazarken yıllar boyunca ve bugün yaşadıklarımla benzerlikler buldum. Çocukluğumun ilk yıllarından hatırladıklarımın bazıları capcanlı ama çocukluğun neşeleri ve üzüntüleri yıllar boyunca silikleşti; üstelik öğrenimimin ilk ve en önemli yılları keşfettiğim yeni bilgilerin gölgesinde kaldı. Bu yüzden kendimi tekrarlamamak için hayatımın bana göre en ilginç ve önemli devrelerinden parçalar aktaracağım.

27 Haziran 1880'de, Kuzey Alabama'nın küçük bir kasabası olan Tuscumbia'da doğmuşum.

Baba tarafım Maryland'e yerleşmiş olan İsviçreli Caspar Keller'den geliyor. İsviçreli atalarımın biri Zürih'te sağirlara öğretmenlik yapan ilk eğitimcilerden ve bu konudaki deneyimlerini de bir kitapta toplamış -ilginç bir tesadüf. Ancak her kralın ataları arasında bir köle, her kölenin de ataları arasında bir kral olduğu doğrudur.

Caspar Keller'in oğlu olan büyükbabam Alabama'da toprak sahibi olarak oraya yerleşmiş. Bana anlattıklarına göre yılda bir kez at sırtında Tuscumbia'dan Philedelphia'ya seyahat ederek

malzeme almaya gidermiş. Teyzemde onun bu seyahatlerini anlattığı çok hoş mektuplar vardı.

Anneannem, Lafayette'in (Amerikan bağımsızlık savaşı sırasında özgürlükleri için savaşıyan Amerikalılara yardım eden Fransız asilzadesi. -Ç.N.) yaverlerinden Alexander Moore'un kızı ve Virginia valisi Alexander Spotswood'un torunuydu. Robert E. Lee'nin (Robert E. Lee; General; Amerikan iç savaşı sırasında Güney Ordusu Komutanı -Ç.N.) de ikinci dereceden kuzeniydi.

Babam Arthur H. Keller Güney Ordusunda yüzbaşıydı. Annem Kate Adams onun ikinci -kendisinden çok genç- karısıydı. Annemin büyükbabası Benjamin Adams, Susanna E. Goodhue ile evlenmiş ve uzun yıllar boyunca Massachusetts, Newbury'de yaşamışlardı. Oğulları Charles Adams Newburyport'ta doğmuş ve Arkansas, Helena'ya yerleşmişti. İç savaş patlak verdiğinde Güney Ordusunda savaşmış ve generallik rütbesine yükselmişti. Everett ailesinden Lucy Helen Everett ile evlenmişti. Savaştan sonra aile Tennessee, Memphis'e taşınmıştı.

Hastalığım sonucunda kör ve sağır olmama kadar, büyük bir kare oda ve hizmetçinin uyuduğu küçük bir odadan oluşan küçük bir evde yaşadım. Gerektiğinde kullanmak için büyük evin yakınına küçük bir ev yapılması Güney adettir. Savaştan sonra babam böyle bir ev inşa etmiş ve annemle evlendiğinde orada yaşamışlardı. Ev sarmaşıklar ve hanımelleri ile kaplıydı. Bahçeden orman gibi gözükürdü. Önündeki küçük teras sarı güllerle donanmıştı; arılar ve arı kuşlarının en sevdiği köşeydi.

Evin adı "Sarmaşık Yeşili" idi çünkü ev ve çevresini saran ağaçlar İngiliz sarmaşıkları ile kaplıydı. Eski moda bu bahçe benim çocukluk cennetimdi.

Öğretmenimin henüz gelmediği ilk günlerde bile çalıdan duvarlara tutunarak burnumun aldığı kokuları izler ve ilk açan menekşelerle zambakları bulurdum. Öfke nöbetleri geçirdiğimde yüzümü ıslak yapraklara ve çimlere gömdüğüm yer de burası-

dı. Kendimi çiçeklerin arasında kaybetmek ve bahçenin dibindeki yazlık evin duvarını kapladığını bildiğim harika sarmaşığa ulaşana kadar bir yerden bir yere gitmek ne kadar harikuladeydi. Bu köşede filbaharlar, yaseminler ve çiçekleri kelebeğe benzediği için kelebek zambağı denen nadir çiçekler vardı. Ama güller... onlar en güzelleriydi. Kuzeyin hiçbir serasında Güneydeki evimin gülleri kadar kalbi ısıtan güller görmedim. Evlerin girişlerinden salkım salkım dökülüp, terasları yeryüzünde başka hiçbir bitkide olmayan güzel kokularla, yumuşacık, katıksız dol-duran güller. Cennetin bahçelerinin de böyle koktuğuna inanıyorum.

Hayatımın başlangıcı her bebeğinki gibi basitti. Ailenin her ilk çocuğu gibi geldim, gördüm fethettim. Adımın ne olacağı konusunda her ailede olduğu gibi tartışmalar olmuş; babam ailesinin büyüklüğü arasında çok saygı gösterdiği Mildred Campbell'in adı üzerinde ısrar etmiş. Annem tartışmaya, onun annesinin adının bana verilmesini teklif ederek bir son vermiş. Anneannemin kızlık adı Helen Everett'miş. Ancak babam, annemin ismimi yazdığı kağıdı -biraz beni kiliseye götürmenin telaşı içinde, sanırım biraz da isteyerek- düşürmüştü. Papaz adımın ne olacağını sorduğunda kağıdı bulamamış ama bana anneannemin adının verileceğini hatırlayarak Helen Adams demiş.

Bana, gayretli ve şahsiyetli bir çocuk olduğum anlatıldı. Başkalarının yaptığı her şeyi taklit etmekte ısrar edermişim. Altı aylıkken "n'assın" demeyi ve hatta "çay, çay, çay" diye söylenmeyi öğrenmişim. Hastalığımın önceki aylarda öğrendiğim "water" (İngilizce su) sonraki aylarda konuşma yeteneğimi tamamen kaybettiğimde ses çıkararak anlattığım bir sözcüktü. Ne zaman ki sözcüklerin harflerini öğrendim o zaman "wah-wah" diye bir ses çıkarmayı da öğrendim.

Bana bir yaşına bastığım gün yürümeye başladığım anlatıldı. Annem beni banyo yaptırdıktan sonra kucağında tutuyormuş ki

tam o anda yer döşemesinin üzerinde yaprakların gölgelerinin dans eden görüntüsüne kapılıp kucağından aşağı atlamış ve neredeyse koşarak onlara doğru gitmişim. Birdenbire durunca yere düşmüş ve ağlayarak annemin beni kucağına almasını istemişim.

Bu mutlu günler uzun sürmedi. Bülbüllerin ve serçelerin müziği ile kısa bir ilkbahar, meyveler ve güllerle dolu bir yaz, kırmızı ve altın renklerle dolu bir sonbahar, hediyelerini mutlu, canlı bir çocuğun ayaklarına serdi ve çabucak geçti. Şubat ayında kulaklarımı ve gözlerimi kapayan hastalık geldi. Hastalığı karında ve beyinde ciddi bir tıkanıklık olarak adlandırdılar. Doktor öleceğime inandı. Her nasılsa bir sabah ateş geldiği gibi esrareniz bir şekilde beni terk etti. Ailede o sabah büyük bir sevinç yaşandı ama hiç kimse hatta doktor bile bir daha ne duyabileceğimin ne de görebileceğimin farkındaydı.

Sanırım hastalığım hakkında hala karışık duygularım var. Özellikle annemin korku ve acı içinde uyanık olduğum saatlerde beni şefkatle rahatlatışını ve yarı uyanık yarı uykulu, kuru ve yanan gözlerimi gittikçe azalan ışıktan çevirip duvara baktığımı hatırlıyorum. Bu uçuşan hatıraları eğer hatıra denebilirlerse bir kabus gibi gerçekdışı olarak hatırlıyorum. Yavaş yavaş sesi ve ışığı sanki hiç yokmuşlar, olmamışlar gibi unuttum -öğretmenimin gelip ruhumu özgür bırakmasına kadar. Hayatımın ilk on dokuz ayında daha sonra gelen karanlığın bile silemediği geniş yeşil çayırların, pırıl pırıl gökyüzünün, ağaçların ve çiçeklerin görüntüsünü gördüm. Eğer bir kez gördünüzse “gün ve onun getirdikleri sizindir”.

2

Hastalığımdan sonraki ilk aylarda neler olduğunu hatırlayamıyorum. Tek hatırladığım annemin kucağında oturduğum ya da ev işlerini yaparken elbisesine yapıştığımdı. Her şeyi elliyor ve her hareketi takip ediyordum, böylelikle çok şey öğrendim. Bir süre sonra çevremdekilerle ilişki kurmanın gerektiğine karar verip kaba ve ham hareketler yapmaya başladım. Kafamı birkaç kere sallamak “hayır, bir kere sallamak “evet”, çekmek “gel”, itmek “git” demekti. Ekmek mi istiyordum? O zaman elimle ekmek kesip üzerine yağ sürer gibi yapıyordum. Annemin akşam yemeğinde dondurma yapmasını istiyorsam buzluğu çalıştırır gibi yapıp, soğuğu anlatabilmek için titrer gibi yapıyordum. Annem kendisini anlayabilmem için de bana çok yardımcı oluyordu. Bir şey getirmemi istediğinde daima bilirlim ve koşarak istediği yere giderdim. Karanlık gecemi aydınlatan onun sevgi dolu bilgeliğine çok şey borçluyum.

Çevremde neler olup bittiğinin farkındaydım. Beş yaşındayken yıkanan çamaşırları katlamayı, kendimin kileri ayırmayı ve yerine yerleştirmeyi öğrendim. Annemin ve teyzemin giyinme şekillerinden dışarıya çıkacaklarını anlamayı ve onlarla gidebilmek için yalvarmayı da öğrendim. Misafir geldiğinde yanlarına çağrılır ve onlar giderken arkalarından el sallardım. Elimi bu hareketi hayal meyal hatırladığım için sallıyordum. Bir gün bazı beyler annemi ziyarete geldiler. Gelişlerini kapının kapanmasını hissetti-

ğim ve bazı sesler duyduğum için anlamıştım. Aklıma gelen ani bir düşünceyle hemen yukarı koşup misafirler geldiğinde giydiğim elbisemi giydim. Başkalarının yaptığı gibi aynanın karşısında durup saçlarıma biryantın ve yüzüme de kalın bir tabaka pudra sürdüm. Sonra başıma omuzlarıma dökülen bir tül iliştim. Ufacık göğsümün çevresine kocaman bir fiyonk yaptım ve kuyruğunu arkamdan gelecek şekilde bıraktım. Misafirlere layık bir şekilde giyindiğimi düşünerek aşağıya onların yanına indim.

Başkalarından farklı olduğumu ne zaman anladığımı hatırlamıyorum ama öğretmenimin gelişinden önce olduğunu biliyorum. Annemin ve arkadaşlarımla bir şey istedikleri zaman benim gibi işaretler yapmadıklarını ama ağızları ile konuştuklarının farkına vardım. Bazen birbiri ile konuşan iki insanın arasına oturup onların dudaklarını elliyordum. Neler olduğunu anlayamıyordum ve kafam karışıyordu. Ben de dudaklarımı oynatıyordum ama bir şey olmuyordu. Bu beni o kadar sinirlendiriyordu ki yorulana kadar tekmeler atıp haykırıyordum.

Sanırım yaramaz olduğum zamanları anlıyordum. Tekme attığım dadımın canını acıttığımı biliyor ve öfke nöbetim geçince bundan pişmanlık duyuyordum. Ama bu duyguların istediğimi elde edemediğim zaman tekrar aynı şekilde hareket etmekten beni alıkoyduğu bir anı da hatırlamıyorum.

O günlerde zenci aşçımızın küçük kızı Martha Washington ve zamanında büyük bir avcı olan yaşlı setter cinsi köpek Belle en yakın arkadaşlarımdı. Martha işaretlerimi anlıyordu ve ona istediğimi yaptırmakta hiç zorluk çekmiyordum. Ona emir vermek beni mutlu ediyordu ve o da bana karşı çıkmaktansa emirlerime uymayı yeğliyordu. Kuvvetli, hareketli ve davranışlarının sonuçlarına aldırmayan bir yapıdaydım. Ne istediğimi biliyor ve elde edene kadar da gerekirse dişimle tırnağımla mücadele ediyordum. Zamanımızın büyük bölümünü mutfakta hamur yoğurarak, dondurma yapmaya yardım ederek, kahve öğütterek,

kek kabının başında itişerek ve mutfak merdivenlerine gelen tavuk ve hindileri besleyerek geçiriyorduk. Bu hayvanlar insana o kadar alışmışlardı ki elimden yemek yer ve hatta kendilerini ellememe izin verirdi. Bir gün hindilerden biri elimden bir domates kapıp kaçtı. Hindinin bu başarısını kıskanmış olmalıyız ki biz de üstü kremalı bir pastanın tümünü odunluğa taşıyıp son lokmasına kadar yedik. O gün hazımsızlığa uğradım, acaba obur hindi de aynı akıbete uğramış mıydı?

En büyük zevklerimden biri uzun otların arasında kuş yumurtası aramaktı. Martha'ya kuş yumurtası bulmak istediğimi sözcüklerle anlatamazdım onun için ellerimi kavuşturup çimenin üstüne koyarak otların arasında bir şey aramak istediğimi anlatırdım ve Martha beni daima anlardı. Bir kuş yuvası bulduğumuzda asla onun yumurtaları taşımasına izin vermez ve onun yumurtaları düşürüp kırabileceğini anlatan heyecanlı el hareketleri yapardım.

Mısırların saklandığı depolar, her gün süt sağılan inek ağılları ve atların durduğu ahırlar gün boyu Martha ile oyalandığımız yerlerdi. Süt sağan çiftçiler işlerini görürlerken ellerimi ineklerin üzerine koymama izin verirdi ve kimi zaman bu yüzden inekler tarafından itelenirdim.

Noel hazırlıklarının yapıldığı dönem en sevdiğim zamandı. Hazırlıkların neden yapıldığını tabii ki anlamazdım ama güzel kokular evi doldurur ve Martha ile bana uslu durmamız için bir sürü lezzetli yiyecek verilirdi. Ayak altında olmaktan hiç rahatsızlık duymaz ve çok eğlenirdik. Baharatları öğütmemize, üzüm-leri ayıklamamıza ve kaşıkları yalamamıza izin verilirdi. Diğerleri yaptığı için çorabımı şöminenin yanına asardım ama ne Noel kutlamalarının ne de ertesi sabah erkenden kalkıp hediyelere bakmanın beni ilgilendirip ilgilendirmediğini hatırlıyorum.

Martha Washington da en az benim kadar muzır bir çocuktur. Sıcak bir temmuz akşamında iki çocuk evin önündeki basamak-

larda oturuyordu. Birinin abanoz kadar siyah, kıvrır kıvrır saçları tutam tutam bağlanmış başının çevresinden tıpa gibi çıkıyordu. Ötekinin altın sarısı lüleleri vardı. Çocuklardan biri altı yaşındaydı, diğeri bir iki yaş daha büyüktü. Daha küçük olanı kördü: ben. Ve diğeri de Martha idi. Kağıt bebek kesmekle meşguldük ama bir süre sonra bundan sıkıldık, ayakkabılarımızın bağlarını ve hanımelinin yetişebildiğimiz yapraklarını da kestikten sonra dikkatimi Martha'nın saçlarına verdim. Önce karşı çıktı ama sonra boyun eğdi. Önce ben onun saçlarını kestim sonra o maskası elimden alıp benim lülelerimden birini kesti, daha da kesecekti ama annem engel oldu.

Köpeğimiz Belle; diğerk arkadaşım, yaşlı ve tembeldi. Benimle oynamak yerine ateşin karşısında uyulamaktan hoşlandı. İşaret dilimi ona öğretmek için çok gayret etmişim ama o ilgisiz ve dikkatsizdi. Köpeklerin bir kuş bulduğunda yaptıkları gibi zaman zaman heyecanlanır ve titremeye başlar ama sonra hemen hareketsizleşirdi. O zamanlar Belle'in neden böyle hareket ettiğini bilmezdim; ama benim isteklerim doğrultusunda davranmadığını bilirdim. Bu beni kızdırır ve olay her zaman tek taraflı bir boks maçı şeklinde son bulurdu. Belle tembelce ayağa kalkar, gerinir, beni bir iki kere koklar, diğerk tarafa gider yatar, ben de hayal kırıklığına uğramış bir şekilde Martha'yı bulmaya giderdim.

İlk yıllardan belleğimde bir sürü anı var; birbiriyle bağlantılı değil ama net ve detaylı. Bu anılar o günlerin sessiz, amaçsız ve sayısız günlerini belirginleştiriyor.

Bir gün önlüğüme su döküldü, ben de önlüğümü oturma odasındaki ateşin karşısına yaydım. Önlük istediğim hızla kurumuyordu onun için ateşe gittikçe yaklaştım ve sonunda önlüğü sıcak küllerin üzerine attım. Ateş aniden canlandı ve giysilerime atladı. Çıkardığı sese yaşlı dadım koşarak geldi. Üstüme bir bataniye atarak neredeyse beni boğdu ama alevleri söndürmeyi başardı. Ellerim ve saçım dışında yanmamıştım.

Gene aynı zamanlarda anahtarın işlevini keşfetmişim. Hizmetçiler evin başka bir yerindeyken, bir sabah annemi üç saat boyunca kilere kilitledim. O kapıyı yumruklarken terasın basamaklarında oturup haince güldüm. Yaramazlıklarımın bu en sonuncusu anne babamı, benim bir an önce eğitim görmeye başlamam gerektiğine ikna etti. Öğretmenin Bayan Sullivan gelir gelmez onu odasına kilitlemenin yollarını aramaya başladım. Annem yukarıya onun odasına götürmem için bir şey verdi. Ama verilecek şeyi öğretmenin eline tutuşturur tutuşturmaz kapıyı çarparak, kilitledim ve anahtarı holdeki dolabın altına sakladım. Anahtarın yerini kimse söyletmedi. Babam bir merdivene tırmanarak Bayan Sullivan'ı odasından kurtardı -buna bayılmıştım. Aylar sonra anahtarı yerinden çıkardım.

Beş yaşımıdayken sarmaşıklarla kaplı küçük evimizden daha büyük başka bir eve taşındık. Ailem, annem, babam, benden büyük iki erkek üvey kardeş ve daha sonra bir kız kardeş, Mildred'den oluşuyordu. Babama ilişkin hatırladığım ilk anı şöyle: Birçok gazetenin arasından ona ulaşıyorum. O ise yüzüne bir kağıt tutuyor. Ne yaptığını çok merak etmişim. Aynı hareketleri yaptım hatta belki yardımını olur diye onun gözlüklerini bile taktım ama bir faydası olmadı. Babamın sırrını ancak birkaç yıl sonra çözebildim. O kağıtların neler olduğunu ve babamın onları düzelttiğini öğrendim.

Babam sevgi dolu, ilgili, kendini evine adanmış bir adamdı. Av mevsimi dışında bizi hiç yalnız bırakmazdı. Bana büyük bir avcı ve atıcı olduğunu söylediler. Ailesinin yanı sıra köpeklerini ve silahını da severdi. Neredeyse kötü bir alışkanlık şeklinde misafirperverdi, peşine bir misafir takmadan eve gelmezdi. En fazla gurur duyduğu şey büyük bahçemizdi. Ülkedeki en iyi karpuzların ve çileklerin bu bahçede yetiştiği söylenirdi. Bana ilk olgunlaşan üzümleri ve seçme ahududuları getirirdi. Ağaçtan ağaca, üzümden üzüme giderken bana şefkatle dokunarak yol gösterdiğini hatırlıyorum.

Ünlü bir hikaye anlatıcısıydı. Ben okumayı öğrendikten sonra, beceriksizce en güzel anekdotlarını avcuma yazar, sonra, başka bir zaman aynısını benim anlatmamdan çok hoşlanırdı.

1896 yazının son güzel günlerini Kuzeyde geçiriyordum ki babamın öldüğü haberini aldım. Kısa bir hastalık geçirmiş çok az acı çekmişti ve sonra her şey olup bitmişti. Bu benim yaşadığım ilk büyük kederdi -ölümle ilk karşılaşmam.

Annemi nasıl anlatmalıyım? Bana o kadar yakındı ki sanki ondan söz etmek kabalık olacaktı gibi geliyor.

Uzun bir süre küçük kız kardeşimi rahatsızlık veren bir yabancı gibi gördüm. Artık annemin tek sevgilisi değildim ve bu düşünce içimi kıskançlıkla dolduruyordu. Kız kardeşim sürekli annemin kucağında -benim yerimde- oturuyor ve annemin bütün ilgisini ve zamanını alıyordu. Bir gün daha da kötüsü oldu.

O zamanlar çok sevdiğim ama canına okunmuş Nancy adında bir bebeğim vardı. Bebeğim öfke nöbetlerim sırasında payına düşeni aldığından pek de iyi durumda değildi. Gözleri açılıp kapanan, ağlayan ya da yürüyen pek çok bebeğim vardı ama hiçbirisi Nancy kadar kıymetli değildi. Bir beşiği vardı ve zamanımın bazen bir saat ya da daha fazlasını onu sallayarak geçirirdim. Beşiği ve bebeği büyük bir kıskançlıkla gözetiyordum. Ancak bir gün küçük kız kardeşimi beşikte uyurken buldum. Henüz hiçbir sevgi bağımın olmadığı bu küçük yaratığı bu durumda yakalayınca gözümü öfke bürüdü. Koşarak beşiğin yanına gittim ve tersine çevirdim. Eğer annem bebeği düşerken yakalamasaydı büyük bir olasılıkla ölürdü. Yapayalnız karanlıklarda büyürken kişi, sevgi dolu sözcüklerden ve hareketlerden; şefkat dolu hislerden ve dostluktan yoksun oluyor. Ama daha sonra insan olmayı öğrendiğimde Mildred ve ben birbirimizi çok sevdik. O benim avuca yazılan dilimi anlamıyordu, bense onun çocuksu mırıltmalarını; ama yine de her yere ele ele gitmekten hoşlanırdık.

3

Bu arada kendimi anlatabilme isteğim arttı. Bildiğim az sayıdaki işaret gün geçtikçe bana yetmemeye başladı. Kendimi anlatabilmeyince yaşadığım öfke nöbetleri de artmaya başladı. Sanki görünmez eller beni tutuyordu ve ben de kurtulmaya çabalıyordum. Çabalıyordum -ama çabalamak hiçbir şeyi çözümülemiyordu. Genellikle ağlamaya başlıyor ve fiziken bitkin düşüyordum. Eğer annem yakındaysa onun kucağına kıvrılıyor ve o kadar zavallı bir halde kalıyordum ki neye üzüldüğümü bile unuttuyordum. Bir süre sonra bir iletişim yolu bulmak acil bir hale geldi çünkü artık öfke nöbetleri her saat başı gelmeye başladı.

Annem ve babam çok üzülmüyorlardı. Görme ve işitme engellilerin okulu evimizden çok uzaktaydı ve Tuscumbia kadar ırak bir yere kör ve sağır bir çocuğa öğretmenlik yapmak için birinin gelmesi olanak dışı görünüyordu. Arkadaşlarımla ve akrabalarımla bir şeyler öğrenebileceğim konusunda da ciddi endişeleri vardı. Annem, Dickens'ın *Amerikan Notları*'nı hatırlayınca bir umut ışığı yanar gibi oldu. Hatırlayabildiği kadarı ile kitap Laura Bridgman adlı kör ve sağır biri hakkındaydı ve eğitim görmüştü. Ama ne yazık ki kör ve sağırları eğitmek için bir yöntem keşfetmiş olan öğretmen Dr. Howe'ın ölmüş olduğunu da hatırladı. Yöntemleri de onunla birlikte ölmüş olmalıydı. Öyle değilse bile uzak bir Alabama kasabasında oturan küçük bir kıza ne gibi bir yararı olabilirdi ki?

Altı yaşına geldiğimde, babam ümitsiz görünen pek çok hastayı iyileştirmiş ünlü bir göz doktorundan söz edildiğini duydu. Annemle babam hiç vakit geçirmeden Baltimore'a gidip bu doktoru görmem konusunda fikir birliğine vardılar.

Yolculuk hatırladığım kadarı ile çok güzel geçti. Trende pek çok insanla arkadaşlık kurdum. Bir hanım bana bir kutu deniz kabuğu hediye etti. Babam kabuklara delikler deldi ve ben de onları ipe dizip uzun bir süre oyalandım. Biletçi de bana çok iyi davrandı. Biletleri kontrol edip delik delerken ben de onun ceketinin ucunu tutup peşinden gittim. Oynamama izin verdiği zımbası harikulade bir oyuncaktı. Bir köşeye kıvrılıp bir karton parçasına delikler delerek kendimi saatlerce eğlendirdim.

Teyzem bana havludan büyük bir bebek yapmıştı. Bu şekilsiz, gözü, ağzı, kulağı olmayan bebek komik bir şeydi -hiç kimse, hatta bir çocuğun geniş hayal gücü bile onu bir şeye benzetemezdi. İşin ilginç yanı beni en fazla rahatsız eden yanı, gözlerinin olmayıştıydı. Herkese bunu gösteriyordum ama kimse bebeğe göz eklemeyi akıl edemiyordu. Aniden aklıma gelen parlak fikir sorunu çözümlendi. Teyzemin boncuklu bir ceketini vardı. Ceketten iki boncuk kopardım ve işaretlerle bunlardan bebeğe göz yapmasını anlatmaya çalıştım. Elimi gözlerine götürerek anlamaya çalıştı, başımı heyecanla salladım. Boncuklar yerlerine dikildi ve kendimden çok memnun kaldım ama bebeğe olan ilgimi de aniden kaybettim. Yolculuk boyunca bir kez olsun öfke nöbetine kapılmadım, aklımı ve ellerimi meşgul edecek çok şey vardı.

Baltimore'a vardığımızda Dr. Chisholm bizi kabul etti ama bir şey yapamadı. Ancak eğitim görebileceğimi ve babamın Washington'da Dr. Alexander Graham Bell'e danışarak kör ve sağır okulları ile öğretmenler hakkında bilgi alması tavsiyesinde bulundu. Doktorun tavsiyesine uyarak doğru Washington'a Dr. Bell'i bulmaya gittik. Babamın kalbi umutsuzlukla kırılmıştı

bense bir yerden bir yere gidiyor olmanın mutluluğu ile olayların farkında değildim. Çocuk olmama karşın Dr. Bell'in ne kadar şefkatli ve sevgi dolu bir insan olduğunu hemen anladım. Ben onun saatiyle oynarken beni kucağına oturttu ve benim için saatini çaldırttı. İşaretlerimi anladı ve ben bunun hemen farkına vararak onu çok sevdim. Ama bu görüşmenin karanlıklardan ve yalnızlıktan arkadaşlık, bilgi ve sevgiye açılan bir kapı olacağını hayal bile etmedim.

Dr. Bell babamın Boston'daki Perkins Enstitüsü müdürü Bay Anagnos'a yazması ve eğitimimi sürdürmesi için bir öğretmeni olup olmadığını sorması tavsiyesinde bulundu. Babam hemen bir mektup yazdı ve birkaç hafta içinde Bay Anagnos tarafından böyle bir öğretmenin olduğunu belirten nazik bir cevap geldi. Bu olaylar 1886 yazında gerçekleşiyordu. Ancak Bayan Sullivan mart ayında evimize geldi.

Böylece Mısır'dan çıkıp Sina Çölü'nün karşısında durdum ve tanrısal bir güç bana dokunup görmemi ve mucizeler yaratmamı sağladı. Kutsal dağdan yükselen ses bana şöyle dedi: "Bilgi, sevgidir, ışıktır ve görmektir." (Yazar burada Musa'nın Mısır'dan ayrılarak, halkını vaat edilen topraklara götürdüğü uzun yolculuğu kendi yolculuğu ile özdeşleştiriyor.-Ç.N.)

4

Tüm hayatımın en önemli günü, öğretmenim Anne Mansfield Sullivan'ın bize geldiği gündür. Bazen birbiriyle çakışan hayatların birbirleri ile ne kadar farklı olduğunu düşünüp hayrete düşüyorum. 1887 martının üçüncü günüydü, yedi yaşına basma- ma üç ay vardı.

O gün evin girişinde sessiz ve merakla duruyordum. Annemin içeri dışarı koşturmasından değişik bir şeyler olacağını tahmin etmiş ve kapının önüne çıkmıştım. Akşam güneşi kapının üstündeki hanımellerini harekete geçirmiş ve onlar da yüzüme doğru uzanmıştı. Parmaklarımla farkında olmadan bu güzel kokulu yaprak ve çiçeklerle oynuyordum. Geleceğin benim için ne gibi sürprizler hazırladığından habersizdim. Öfke ve kızgınlık haftalardır peşimi bırakmamıştı.

Hiç kalın bir sisin içinde denizde buldunuz mu? Hani beyaz karanlık her yeri kaplamıştır ve endişe dolu büyük gemi kıyıya doğru sesle yolunu bulmaya uğraşır ve siz kalbiniz çarparak bir şeyler olmasını beklersiniz? Eğitimime başlamadan önce ben işte o gemiye benziyordum, ne pusulam ne de beni sesle yönlendiren bir aletim vardı ve limanın ne kadar yakın olduğunu bilmeme imkan yoktu. Ruhum, "Işık! Bana ışık verin!" diye haykırıyordu tam o anda sevginin ışığı beni aydınlattı.

Yaklaşan adımları hissettim. Annemin geldiğini düşünerek elimi uzattım. Birisi elimi tuttu ve beni kendine çekip kucakla-

dı. Bana her şeyi öğretmeye daha da önemlisi beni sevmeye gelen kişinin kolları beni sardı.

Öğretmenim geldiği günün ertesi sabahı beni odasına götürdü ve bana bir bebek verdi. Perkins Enstitüsü'ndeki küçük kör kızlar bana bu bebeği yollamışlardı ve elbisesini Laura Bridgman dikmişti ama o zaman bunu bilmiyordum. Bebekle biraz oynadıktan sonra Bayan Sullivan elime yavaşça b-e-b-e-k diye yazdı. Parmaklarla oynanan bu oyun hemen ilgimi çekti ve taklit etmeye çalıştım. Harfleri doğru yazmayı becerdiğimde çocukça bir heyecana kapılıp kendimle gurur duydum. Aşağıya koşup anneme öğrendiğimi gösterdim. Bir kelimeyi hecelediğimin farkında değildim ve hatta böyle bir sözcük olduğunun bile farkında değildim; tek yaptığım maymun gibi taklit etmektir. Bunu takip eden günlerde aynı yöntemle pek çok sözcük öğrendim: iğne, şapka, bardak, otur, kalk ve yürü. Ama ancak aradan haftalar geçtikten sonra her şeyin bir adı olduğunu anlayabildim.

Bir gün yeni bebeğimle oynarken, Bayan Sullivan büyük bebeğimi kucağıma koydu ve elime b-e-b-e-k yazarak anlamamı sağlamaya çalıştı. Sabah b-a-r-d-a-k ve s-u kelimeleri üzerinde çalışmıştık. Öğretmenim b-a-r-d-a-k işaretlerinin bardak, s-u işaretlerinin de su olduğunu anlatmaya çalışmış ama ben hepsini birbirine karıştırmakta ısrar etmiştim. O da ümitsizlik içinde, konuyu ilk fırsatta yinelemek için ertelemişti. Bense onun tekrarlarından yılmıştım, bebeği kaldırdığım gibi yere çarptım. Bebeğin kırılarak parçalarının ayaklarıma çarpmasından büyük bir zevk duydum. Öfke nöbetim ne pişmanlık ne de üzüntü ile son buldu. Bebeği sevmemiştim. Yaşadığım karanlık ve sessiz dünyada ince duygulara yer yoktu. Öğretmenimin bebeğin parçalarını şöminenin kenarına süpürdüğünü hissettim ve rahatsızlık verici eşyanın ortadan kalkmasından mutluluk duydum. Bana şapkamı giydirdi ve sıcak güneşin altına çıkacağımızı anladım. Bu, sözlerle anlatılması olanaksız duygu -belki de düşünce diyebiliriz- beni o kadar sevindirdi ki zıplayıp hoplamaya başladım.

Kuyunun yanındaki hanımelleri ile kaplı eve doğru yürüdük. Birisi su çekiyordu ve öğretmenim elimi soğuk suyun altına tuttu. Elimin biri suyun altındayken diğer elimin avucuna yavaşça sonra hızla su diye yazdı. Bütün dikkatimi parmaklarının hareketine vererek kıpırdamadan durdum. Birdenbire bilincimin derinliklerinde sisler arasında unutulmuş bir şey hatırladım ve konuşmanın tüm gizemini kavradım. Artık s-u işaretinin elimin üzerinden akan soğuk ve harikulade bir şey olduğunu biliyordum. O yaşayan sözcük ruhumu uyandırdı, ona ışık, umut, neşe ve özgürlük verdi!

Kuyunun yanından öğrenme hevesi ile ayrıldım. Her şeyin bir ismi vardı ve her isim de yeni bir düşünceyi birlikte getiriyordu. Eve dönerken dokunduğum her şey hayatla kıpır kıpırdı. Bunun nedeni her şeye değişik bir açıdan bakıyor olmamdı. Kapıdan girerken kırdığım bebeği hatırladım. El yordamı ile bebeğin parçalarını topladım ve birleştirmeye çalıştım. Ne yaptığımı anladım ve gözlerim yaşlarla doldu. Hayatımda ilk kez yaptığımdan dolayı keder ve pişmanlık duydum.

O gün bir sürü yeni kelime öğrendim. Hepsini şimdi hatırlamıyorum ama anne, baba, kardeş ve öğretmen sözcüklerinin (dünyanın ışmasına neden olan sözcükler) bunların arasında olduğunu hatırlıyorum. Günün sonunda yatağında yatarken benden daha mutlu bir çocuk olamazdı. Hayatımda ilk kez ertesi günün gelmesini bekliyordum.

5

1887 yazında ruhumdaki bu ani uyanıştan sonra yaşadığım pek çok şeyi hala hatırlıyorum. Ellerimle bir sürü keşif yapıp dokunduğum her şeyin adını öğrendim. Elledikçe ve öğrendikçe mutluluğum ve çevremdeki dünya ile barışıklığım artıyordu.

Papatyalar açmaya başladığında Bayan Sullivan beni elimden tutarak çiftçilerin tohum ekmek için toprağı hazırladıkları kırlara ve Tennessee Irmağının kıyısına götürdü. Ilık çimlerin üzerinde otururken doğa hakkındaki ilk derslerimi aldım. Güneş ve yağmurun ağaçları nasıl büyüttüğünü, ağaçların hem göz zevkini hem hayvanları nasıl beslediğini, kuşların nasıl yuva yaptığını, sincabın, geyiğin, aslanın ve diğer bütün hayvanların nasıl yiyecek ve sığınak bulduklarını öğrendim. Bilgim arttıkça içinde yaşadığım dünyaya sevgim de arttı. Öğretmenim bana dünyanın şeklini ve aritmetiği öğretmeden önce ormanların kokusundaki, yerdeki otlardaki ve bebek kız kardeşimin yumuk ellerinin kıvrımlarındaki güzelliği görmeyi öğretti.

Tam o sırada yaşadığım bir olay bana doğanın her zaman iyi huylu olmadığını öğretti. Bir gün öğretmenimle birlikte uzun bir yürüyüşten dönüyorduk. Sabah iyi olan hava gittikçe ısınıyordu ve biz de eve dönmeye karar vermiştik. İki üç kere yolun üzerindeki ağaçların altında durup dinlendik. Son kez evin yakınındaki bir kiraz ağacının altında durduk. Ağacın gölgesi serindi ve

tırmanması da kolaydı. Öğretmenimin de yardımı ile kendimi kolayca dalların üzerine çekip oturdum. Ağacın üstündeki hava öyle serindi ki öğretmenim öğle yemeğimizi orada yemeyi önerdi. Benden, geri dönene kadar kıpırdamayacağım sözü alan öğretmenim yemeği getirmek üzere eve gitti.

Aniden hava değişti ve güneş sıcaklığını yitirdi. Gökyüzünün siyah olduğunu biliyordum çünkü benim için bildiğim tek ışık olan sıcaklık atmosferden yitmişti. Topraktan garip bir koku yükseldi. Bunun fırtınadan önceki koku olduğunu biliyordum, kalbim adsız bir korku ile sıkıştı. Kendimi yapayalnız hissettim. Dostlarımdan ve ayağımın altındaki topraktan koparılmıştım. Bilinmezlik beni sarmaladı. Hiç kıpırdamadan beklemeye başladım; içimi titreten bir çaresizlik hissi ile kalakalmıştım. Öğretmenimin gelmesini istiyordum ama her şeyden önce o ağaçtan inmek istiyordum.

Bir dakika sessizlikten sonra tüm yapraklar hışırdamaya başladı. Ağaç titredi ve dala sımsıkı tutunmamış olsam beni yere atacak kadar şiddetli bir rüzgar esmeye başladı. Ağaç eğilip büküldü. Küçük dallar kırılıp başımdan aşağı yağmaya başladı. Aşağı atlamak için dayanılmaz bir arzuya kapıldım ama korkum bunu engelledi. Ağacın çatalına büzüldüm. Dallar sırtımı dövüyordu. Arada bir sanki yere ağır bir şey düşmüş gibi bir sarsıntı oluyordu. Gerilim en üst noktaya ulaşmış, ağacın benimle birlikte savrulacağını düşünüyordum ki öğretmenim elimi yakaladı ve inmeme yardım etti. Ona sımsıkı sarıldım. Sevinçten tirtir titriyordum. Yeni bir şey öğrenmişim -doğa "çocukları ile açıkça savaşıyordu ve yumuşak dokunuşun altında vahşi pençelerini gizliyordu".

Bu deneyimden sonra bir daha ağaca çıkana kadar uzun bir zaman geçmesi gerekti. Ağaca tırmanmanın düşüncesi bile beni korkudan donduruyordu. Korkumun üstesinden gelmeme güzel kokulu çiçekleri ile bir mimoza ağacı neden oldu. Güzel bir ba-

har sabahı yaz evinde tek başıma okurken, havayı dolduran güzel kokuyu fark ettim. Ayağa kalkıp ellerimi öne uzattım. Sanki ilkbaharın ruhu yaz evini doldurmuştu. “Bu koku nedir?” diye düşündüğümü ve mimozanın kokusunu tanıdığımı hatırlıyorum. El yordamı ile bahçenin sonunda çitin yanında olduğunu bildiğim ağaca doğru gittim. Evet, işte oradaydı ılık bahar güneşinin altında, çiçeklerle dolu dalları neredeyse yere değiyordu. Dünya dünya olalı bu kadar güzel bir şey görmüş müydü? Sanki cennetin ağaçlarından biri yeryüzüne taşınmıştı. Çiçeklerin arasından ağacın gövdesine doğru yürüdüm ve bir dakika kıpırdamadan durdum. Sonra ayağımı dalların arasındaki geniş çatala koyarak kendimi yukarı çektim. Tırmanmakta zorluk çektim çünkü dallar kalındı ve ağacın kabukları elimi acıtıyordu. Ama alışılmışın dışında bir şey yapmanın o harikulade hissine kapılmışım ve tırmanmaya devam ettim. Uzun zaman önce birisinin oturmak için inşa ettiği ama artık ağacın içine işlemiş olan bir yere eriştim. Orada uzun çok uzun bir zaman oturup kendimi pembe bir bulutun içinde oturan bir peri kızı gibi hissettim. Daha sonraki günlerde cennet ağacında saatlerce oturup, tatlı düşüncelere dalıp, aydınlık rüyalar gördüm.

6

Artık lisanın anahtarını bulmuştum ve kapıyı açmak için sabırsızlanıyordum. Kulakları duyan bir çocuk için konuşmayı öğrenmek hiç gayret göstermeden doğal olarak gerçekleşir. Başkalarının dudaklarından dökülen sözcükleri zevkle öğrenirler. Oysa sağır çocukların sözcükleri yakalamaları yavaş ve çoğu zaman yorucudur. Ama öğrenmek ne kadar zor olursa olsun sonuç her zaman harikuladedir. Yavaş yavaş bir eşyanın adını öğrenmekten, zorlukla çıkan ilk heceye kadar olan uzun yolu kat edip, Shakespeare'ın dizelerindeki düşüncelere vardık.

Başlangıçta, öğretmenim bana yeni bir kelime öğrettiğinde çok az soru soruyordum. Düşüncelerim belli belirsizdi ve kelime dağarcığım yetersizdi. Ama bilgim arttıkça ve yeni kelimeler öğrendikçe merakım da arttı. Aynı konuları defalarca tekrarlamak ve daha fazla şey öğrenmek istiyordum. Kimi zaman öğrendiğim yeni sözcükler daha önceden beynime kazınmış eski bir anıyı canlandırıyordu.

“Sevgi” sözünün anlamını ilk kez sorduğum sabahı hatırlıyorum; fazla kelime bilmediğim zamanlardaydı. Bahçede ilk açan menekşeleri toplayıp öğretmenime getirmiştım. Öğretmenim beni öpmek istedi. Ama o zamana kadar yalnızca annemin beni öpmesine izin vermişim. Bayan Sullivan kollarını bana sarıp avucumun içine “Helen’i seviyorum” diye yazdı.

“Sevgi nedir?” diye sordum.

Beni kucakladı ve kalbimi işaret ederek “İşte burada” dedi. Kalbimin attığının ilk kez bilinçli olarak farkına vardım. Kafam karıştı çünkü elimi kalbimin üstüne koymazsam orada olduğunun farkına varmıyordum.

Menekşeleri kokladım ve yarı seslerle yarı işaretlerle sordum: “Sevgi çiçeklerin tatlı kokusu mudur?”

“Hayır” dedi öğretmenim.

Tekrar düşündüm. Üstümüze sıcak güneş vuruyordu.

“Bu sevgi değil mi?” dedim sıcaklığın geldiği noktayı işaret ederek “Bu sevgi değil mi?”

Bana göre hiçbir şey güneşten daha güzel olamazdı. Her şeyi ısıtıyor ve büyümesine yardımcı oluyordu. Ama Bayan Sullivan başını salladı, kafam şimdi iyice karışmıştı ve hayal kırıklığına uğramıştım. Öğretmenimin bana sevgiyi gösterememiş olması çok garipti.

Bir ya da iki gün sonra değişik boylardaki boncukları ipe diziyordum -iki büyük, üç küçük sonra gene iki büyük ve üç küçük. Yanlışlar yapıyordum ve öğretmenim sabırla yanlışlarımı düzeltiyordu. En sonunda sıralamada büyük bir yanlışın farkına vardım ve bir an da olsa dikkatimi dersime verdim. Bayan Sullivan elini alnıma koydu ve kararlılıkla heceledi, “Dü-şün”.

Kelimenin anlamının başımın içinde olan bir olay olduğunu anında anladım. Bu benim elle tutulamayan bir kavramın anlamını ilk kavrayışımıdı.

Uzun bir süre kıpırdamadan oturdum -kucağımdaki boncukları düşünmüyordum ama bu fikrin ışığı altında “sevgi” sözcüğünün anlamını kavramaya çalışıyordum. Güneş bütün gün bulutların arkasına saklanmış ve kısa aralıklarla yağmur da yağmıştı ama aniden bulutların arasından sıyrılmıştı.

Öğretmenime tekrar sordum: “Bu sevgi mi?”

Bana, “Sevgi, güneş ortaya çıkmadan önce gökyüzünde olan bulutlar gibi bir şeydir” dedi. Sonra bu sözcüklerden daha basit

ama benim o zaman anlayamadığım bir şekilde açıkladı: “Bulutlara dokunamazsın ama yağmura dokunabilir ve çiçeklerin sıcak bir günün sonunda su içerken ne kadar mutlu olduğunu bilirsin. Sevgiye de dokunamazsın ama her şeyi nasıl güzelleştirdiğini bilirsin. Sevgi olmasa ne oynamak istersin ne de mutlu olursun.”

Muhteşem gerçek aniden bir tomurcuk gibi patladı -başkalarının ruhları ve benim ruhum arasında görünmez bağlar oluştu.

Eğitimimin başlangıcından itibaren öğretmenim herhangi duyan bir çocuğa öğretir gibi benimle konuşmayı prensip edinmişti; tek fark konuşmayı ağızyla değil elimin içine yazarak yapmasıydı. Eğer anlatmak istediklerimi anlatılabilmek için gerekli kelimeleri bilmiyorsam bana yardımcı oluyor ve cümlelerimi benim için tamamlıyordu.

Öğrenimim bu şekilde yıllarca devam etti; sağır bir çocuğun günlük hayatta kullanılan isimleri, deyimleri bir ayda, bir yılda ya da üç yılda öğrenmesi olanaksızdır. Küçük çocuklar dili sürekli olarak duyarak ve taklit ederek öğrenirler. Evde duyduğu konuşmalar konuları keşfetmesine ve düşüncelerini ifade etmesine olanak sağlar. Bu doğal alışveriş sağır bir çocukta yoktur. Bunun farkında olan öğretmenim bu alışverişin gerçekleşmesi için bende eksik olan her şeyi bana sağlamaya kararlıydı. Duyduklarını bana sürekli tekrarlayarak ve söylenenlere nasıl cevap vereceğimi bana göstererek öğretmeye çalıştı. Ama önce kendi başıma konuşabilmeyi öğrenmem ardından doğru zamanda doğru şeyleri söyleyebilmem için uzun bir zaman geçmesi gerekti.

Eğitimimin önemli bir adımı da okumayı öğrenmek oldu. Hecelemeyi öğrenir öğrenmez öğretmenim bana kartonların üzerine kabarık harflerle yazılmış kelimeler verdi. Yazılı her sözcüğün bir eşya, hareket ya da özellik anlamına geldiğini hemen öğrendim. Örneğin “bebek”, “yatak”, “üstünde” kartlarını buluyor, her kartı anlamına göre o şeyin üstüne koyuyor ve bebeğimi yatağın üstüne yerleştiriyordum. Hem cümleyi kuruyor hem de cümlenin söylemek istediğini yerine getiriyordum.

Bayan Sullivan’ın sonradan anlattığına göre bir gün dolabın içine “kız” kelimesini iğnelemişim ve rafın üstüne de “içinde” ve “dolap” kelimelerini yerleştirip dolabın içine girmişim. Hiçbir şey bu oyunu oynamak kadar ilgimi çekmiyordu. Öğretmenimle saatlerce bu oyunu oynuyorduk.

Kabarık yazılı kartlardan, kabarık yazılı kitaba geçtik. “Yeni başlayanlar için okuma” kitabımı alıp, okumasını bildiğim kelimeleri bulmaya çalıştım. Okuyabildiğim kelimeleri bulmak saklambaç oyunu kadar zevkliydi. Sonunda okumaya başlamıştım. Hikayeler okumaya nasıl başladığımdan daha sonra söz edeceğim.

Uzunca bir süre düzenli bir ders programımız olmadı. En fazla çalıştığım günler bile kendimi bütün gün oyun oynamış gibi hissedirdim. Bayan Sullivan, bana öğrettiği her şeyi güzel bir hikaye ya da şiirle besliyordu. İlgimi çeken ya da beni mutlu eden konuları benimle sanki kendisi de küçük bir kızmış gibi

konusuyordu. Çocukların eziyet kabul ettiği dilbilgisi, zor problemler ve çok zor tanımlamaları öğrenme sürecimde en değerli anılarım saklıdır.

Bayan Sullivan'ın benim hoşlandığım ve arzuladığım şeylere duyduğu garip sempati anlatılması zor bir duygu. Belki de uzun süre körlerle birlikte olmaktan doğan bir anlayış. Buna ek olarak inanılmaz bir anlatma yeteneği de vardı. Sıkıcı detayları çabucak es geçer ve bir gün önceki dersleri hatırlayıp hatırlamam konusunda beni hiç huzursuz etmezdi. Fen derslerinin kuru tekniğini parça parça, her konuyu o kadar gerçek anlatırdı ki öğrettiklerini unutmak olanaksız hale gelirdi.

Evin içinde kalmak yerine bahçede okur ve çalışırdık. İlk derslerimin hepsinde ağaçların kokusu vardır -çamların reçineli kokusu yabani üzümün kokusuna karışırdı. Her şeyin öğreteceği bir ders ya da anlatacağı bir şey olduğunu düşünmeyi, yaban lalesi ağacının zarif gölgesinde otururken öğrendim. Varlıkların güzelliği bana onların varoluş nedenlerini öğretti. Gürültücü kurbağalar, utangaçlığı bir yana bırakıp elimin içinde öten ağustos böcekleri, yumuşacık civcivler, yabani çiçekler, ağaçlardaki çiçekler, kırlardaki menekşeler ve meyve ağaçlarının tomurcukları; vızıldayan, mırıldanan ya da öten her şeyin öğrenimimde yeri vardı. Pamuğun patlayan tomurcuklarını hissettim ve onların yumuşaklığına dokundum; mısır tarlalarında esen rüzgarı, ipeksi yaprakların çıkardığı hışırtıyı; çayırdaki otlarken bulup yemesi için bir şeyler verdiğimiz küçük atımın homurtularını, ağzının yonca kokusunu hep hatırlıyorum.

Bazen güneş doğarken kalkar ve üstü çiğden sırlıklam olmuş çimlerle çiçeklerin doldurduğu bahçeye kaçarım. Çok az kişi gülün yumuşaklığına dokunmanın verdiği neşeyi ya da sabah rüzgarında yavaşça sallanan zambakların güzelliğini bilir. Kimi zaman, kopardığım bir çiçeğin üzerindeki böceğin, korku içinde kaçarken kanatlarıyla çıkardığı sesi hissedirdim.

Gitmekten çok hoşlandığım bir diğer yer de meyvelerin tem-

muz başında olgunlaştığı bahçelerdi. Yumuşacık tüylü olgun şeftaliler elimin hizasına gelirler; ağaçların arasında esen rüzgar ayağımın dibine elmalar düşürürdü. Güneşin sıcaklığını henüz kaybetmemiş meyveleri önlüğümün içine toplamak ve sekerek eve dönmek ne kadar büyük bir zevkti!

Tennessee Nehri'nin üzerindeki, yıkılmaya yüz tutmuş Keller iskelesi, gitmekten en hoşlandığımız yerlerden biriydi. Orada geçirdiğimiz mutlu saatlerde coğrafya çalışırdık. Çakıllardan barajlar, göller ve adalar yapar, nehirler için kanallar kazar ve eğlenirken bir şeyler öğrendiğimin hiç ama hiç farkına varmazdım. Bayan Sullivan'ın dünyanın yuvarlaklığını, yanan dağları, gömülü şehirleri, büyük buz parçalarının nehirlerde nasıl aktığını ve en az bunlar kadar ilginç şeyleri anlatmasını merakla dinlerdim. Bana çamurdan şekilli haritalar yaparak dağları, vadileri ve nehir yataklarını dokunarak öğrenmemi sağladı. Ama en sevdiğim konu yerkürenin iklim bölgelerine bölünmesi ve kutuplarıydı. Turuncu kutup sopaları ile o kadar gerçeğe yakın bir modelim vardı ki bugün bile iklim sözcüğünü duyar duymaz aklıma ipten daireler gelir.

Matematik tek sevmediğim dersti. Ta başından beri sayıların biliminden hoşlanmadım. Bayan Sullivan bana sayı saymayı boncukları ipe dizerek ve sayı çubukları kullanarak öğretmeye çalıştı. Toplamayı ve çıkarmayı öğrendim. Hiçbir zaman beş ya da altı gruptan fazlasını düzenleyecek sabrım olmadı. Bunu başardığım günler kendimle gurur duyar ve hemen dışarı çıkıp oyun arkadaşlarımı bulurdum.

Aynen oyun oynuyormuş gibi zooloji ve botanik konularını da çalıştık.

Bir keresinde adını şimdi hatırlayamadığım bir bey bana fosillerden oluşmuş bir koleksiyon yolladı -güzelce etiketlenmiş deniz kabuklarının kuş pençelerinin ve yaprak izlerinin olduğu taş parçaları. Bayan Sullivan'dan, telaffuz edilmesi imkansız

isimleri olan bu korkunç hayvanların ormanlarda dolaşarak yiyecek aramak için koskoca ağaçları devirmesinin ve bataklıklarda bilinmeyen bir yaşta ölmelerinin hikayesini dinledim. Uzun bir süre bu yaratıklar rüyalarımın girdi ve bu korkulu dönem, güller, güneş ışığı ve atımın nal sesleri ile dolu hayatıma değişik bir boyut getirdi.

Sonra bir bitkinin büyümesi başka bir derse konu oldu. Bir zambak almış ve -bir cam kap içinde- güneşe koymuştuk. Kısa zamanda yeşil goncalar çıkmaya başladı. Önce dış taraftaki ince bir parmak biçimindeki yapraklar yavaş yavaş açıldı. Bu yavaşlığın nedeninin içlerinde sakladıkları güzelliğin hakkını vermek olduğuna inanmıştım. Ama yapraklar bir kez açılınca gerisi büyük bir süratle ve sistemli olarak geldi. Daima diğerlerinden daha büyük ve daha güzel bir gonca vardı; kendinden daha az güzel kız kardeşleri şapkalarını utançla eğerken, zambakların kraliçesi olduğunun farkında, ipek elbisesini savurur gibi açılırdı - ta ki bütün çiçek bir güzellik ve koku buketi oluncaya dek.

Cam bir kavanoz içinde on bir kurbağa yavrusu güneş alan bir pencerenin içine konmuştu. Ne kadar büyük bir hevesle bu kurbağalar hakkında keşiflerde bulunduğumu hatırlıyorum. Elim kavanozun içine daldırır ve yavruların parmaklarımın arasından kayıp gitmesi ile oyalanırdım. Bir gün diğerlerinden daha fırlama bir kurbağa kavanozdan sıçradı ve yere düştü, yerden aldığımda canlıdan çok ölü gibiydi. Tek hayat belirtisi oynayan kuyruğuydu. Ama suya koyar koymaz neşe içinde daireler çizerek yüzmeye başladı. Sıçrayışını yapmış, dünyayı görmüş ve küpe çiçeğinin altındaki güzel cam evine dönerek bir kurbağaya yaraşır biçimde yaşamaya karar vermişti. Sonra kurbağaları bahçenin ucundaki yapraklarla kaplı göle koyduk ve ara sıra yaz gecelerini aşk şarkıları ile renklendirdiler.

Hayatın kendisi en büyük öğretmendi. Başlangıçta yalnızca öğretilbilir küçük bir kızdım. Bana bir sürü şey öğreten ve beni geliştiren öğretmenimdi. Beni sevgi ve neşeyle soluk alıp ve-

isimleri olan bu korkunç hayvanların ormanlarda dolaşarak yiyecek aramak için koskoca ağaçları devirmesinin ve bataklıklarda bilinmeyen bir yaşta ölmelerinin hikayesini dinledim. Uzun bir süre bu yaratıklar rüyalarımın girdi ve bu korkulu dönem, güller, güneş ışığı ve atımın nal sesleri ile dolu hayatıma değişik bir boyut getirdi.

Sonra bir bitkinin büyümesi başka bir derse konu oldu. Bir zambak almış ve -bir cam kap içinde- güneşe koymuştuk. Kısa zamanda yeşil goncalar çıkmaya başladı. Önce dış taraftaki ince bir parmak biçimindeki yapraklar yavaş yavaş açıldı. Bu yavaşlığın nedeninin içlerinde sakladıkları güzelliğin hakkını vermek olduğuna inanmıştım. Ama yapraklar bir kez açılınca gerisi büyük bir süratle ve sistemli olarak geldi. Daima diğerlerinden daha büyük ve daha güzel bir gonca vardı; kendinden daha az güzel kız kardeşleri şapkalarını utançla eğerken, zambakların kraliçesi olduğunun farkında, ipek elbisesini savurur gibi açılırdı - ta ki bütün çiçek bir güzellik ve koku buketi oluncaya dek.

Cam bir kavanoz içinde on bir kurbağa yavrusu güneş alan bir pencerenin içine konmuştu. Ne kadar büyük bir hevesle bu kurbağalar hakkında keşiflerde bulunduğumu hatırlıyorum. Elim kavanozun içine daldırır ve yavruların parmaklarımın arasından kayıp gitmesi ile oyalanırdım. Bir gün diğerlerinden daha fırlama bir kurbağa kavanozdan sıçradı ve yere düştü, yerden aldığımda canlıdan çok ölü gibiydi. Tek hayat belirtisi oynayan kuyruğuydu. Ama suya koyar koymaz neşe içinde daireler çizerek yüzmeye başladı. Sıçrayışını yapmış, dünyayı görmüş ve küpe çiçeğinin altındaki güzel cam evine dönerek bir kurbağaya yaraşır biçimde yaşamaya karar vermişti. Sonra kurbağaları bahçenin ucundaki yapraklarla kaplı göle koyduk ve ara sıra yaz gecelerini aşk şarkıları ile renklendirdiler.

Hayatın kendisi en büyük öğretmendi. Başlangıçta yalnızca öğretilen küçük bir kızdım. Bana bir sürü şey öğreten ve beni geliştiren öğretmenimdi. Beni sevgi ve neşeyle soluk alıp ve-

ren anlamlı birisi haline sokmuştı. Her şeyde varolan anlam ve güzelliği bana gösterebilmek için hiçbir fırsatı kaçırmamış ve hayatımı güzel ve yararlı bir hale getirmeye çalışmaktan asla yorulmamıştı.

Onun zekası ve sevgi dolu olması öğrenimimin ilk yıllarının güzel ve anlamlı geçmesini sağladı. O, zamanlamayı her zaman doğru yaptı ve bilgilere her zaman benim anlayabileceğim bir şekil verdi. Bir çocuğun aklının sığ bir akarsu gibi olduğunu ve taşların üzerinden neşeyle akıp geçerken bilgiyi kimi yerde bir çiçek kimi yerde bir ağaç olarak yansıttığını biliyordu. Aklımı nehir yatağının suya yol vermesi gibi yönlendirip, dağdan gelen sularla, saklı kaynaklarla derin ve geniş bir akarsu olana kadar beni besledi; ta ki dağları, ağaçları ve mavi cenneti yansıtana kadar.

Her öğretmen öğrencisini sınıfa sokabilir ama her öğretmen öğrencisine öğretemez. Öğrenci, öğrenmenin olağanüstü gücünün kendi elinde olduğunun ayırımına varmazsa, zevk içinde öğrenmeye de gayret etmez. Öğrenci öğrenmenin zaferini hissetmelidir ki ders kitaplarının sıkıcı tekrarına cesaretle göğüs gerebilsin.

Öğretmenim bana o kadar yakındı ki onu kendimden ayrı bir parça olarak düşünemiyordum. Güzel şeyler karşısında duyduğum mutluluğun ne kadarı benim ne kadarı onundu ayırmak olanaksızdı. Benliği o kadar benimle bütünleşmişti ki ayak izlerim onunkilere karışmıştı. İçimde varolan her güzel şey ona aitti -her yetenek ya da neşe kııntısı onun sevgi dolu dokunuşuyla açığa çıkmıştı.

Bayan Sullivan'ın Tuscumbia'ya gelişinden sonraki ilk Noel büyük bir olaydı. Ailedeki herkes bana sürprizler hazırlamıştı ama beni en mutlu eden şey Bayan Sullivan'la birlikte -ailenin diğer fertleri için- bizim hazırladığımız sürprizlerdi. Hediyelerin gizliliği beni en fazla meşgul eden şeydi. Arkadaşlarım ve ailem beni daha da heyecanlandırmak için ipuçları veriyor ve yarım cümleler kurarak beni tahmin etmeye zorluyorlardı. Bayan Sullivan'ın bana öğrettiği cümleleri tamamlama oyunu, bana hiçbir ders kitabının öğretemeyeceği kadar fazla kelime öğrenme ve cümle kurma becerisini kazandırdı. Her akşam ateşin yanına oturup tahmin etme oyunu oynuyorduk. Noel yaklaştıkça heyecanım da artıyordu.

Noel günü, Tuscumbia'daki çocuklar beni sınıflarındaki ağaçlarını görmeye davet ettiler. Işıklar içindeki Noel ağacı sınıfın ortasında dallarında garip ve güzel yemişlerle duruyordu. Mutluluğum sonsuzdu. Ağacın etrafında neşe içinde dans ettim. Her çocuk için bir hediye olduğunu öğrendiğimde mutluluğum arttı; ağacı hazırlayan iyi insanlar hediyeleri benim vermeme istediler. Bu eğlenceli işe kendimi o kadar kaptırmıştım ki kendi hediyelerime bakmayı bile unuttum ama işimi bitirip de sıra kendi hediyelerime gelince heyecanım doruk noktaya ulaştı. Ancak ağacın altındaki hediyelerle yetinip diğer hediyelerime ertesi güne kadar bakmamayı aklıma koymuştum.

Gece yatağıma uzanıp, uyumamaya çalışarak Noel Baba'yı bekledim. En sonunda bir kolumda yeni bir bebek diğerinde oyuncak bir ayı ile uyuya kaldım. Ertesi sabah bütün aileyi uyandıran ben oldum. Sürprizler masaya, sandalyelere, kapıya, camın içine her yere konmuştu. Hatta bir pakete takılmadan adım atmak bile olanaksızdı. Ama en büyük sürpriz öğretmeni-min benim için aldığı kanaryaydı.

Küçük Tim insana o kadar alıştı ki, parmağıma oturup elimdeki şekerlemeleri yedi. Bayan Sullivan kuşuma nasıl bakmam gerektiğini bana öğretmişti. Her sabah kahvaltıdan sonra banyosunu hazırlıyor, kafesini temizliyor, yem ve su kaplarını tazeliyor ve kafesteki salıncağına bir dal kuş otu takıyordum.

Bir sabah, banyosuna su doldurmak için odadan çıkıp kafesin kapısını açık bıraktım. Geri döndüğümde bir kedinin bana sürünerek geçtiğini hissettim. Önce ne olduğunu farkına varamadım ama kafesin içine elimi sokup Tim'in kanatlarını hissedemeyince, küçük şarkıcıyı bir daha göremeyeceğimi anladım.

Hayatımdaki ikinci büyük olay, 1888 mayısında Boston'u ziyaret edişimdir. Hazırlıkları, annem ve öğretmenim ile yola çıkışımızı ve Boston'a varışımızı sanki dünmüş gibi hatırlıyorum. Bu yolculuk iki yıl önce Baltimore'a yaptığım yolculuktan ne kadar da farklıydı! Artık yerinde oturamayan, oyalanabilmesi için trendeki herkesin ilgisine muhtaç küçük kız değildim. Sessizce Bayan Sullivan'ın yanında oturuyor ve onun bana trenin camından görüp anlattıklarını ilgiyle dinliyordum. Güzel Tennessee nehrini, büyük pamuk tarlalarını, tepeleri ve ormanları, istasyonlarda gülen, el sallayan ve şeker, patlamış mısır satan zencileri anlatıyordu. Karşımdaki koltukta yeni elbisesi, şapkası ve boncuktan gözleri ile büyük bebeğim Nancy oturuyordu. Zaman zaman, Bayan Sullivan anlattıklarına ara verdiğinde Nancy'nin varlığını hatırlıyor, onu kollarıma alıyordum. Ama çoğunlukla uyuduğuna kendimi inandırarak vicdanımı rahatlatıyordum.

Bir daha Nancy'den söz etme olanağı bulamayacağım için Boston'a vardıktan sonra başına gelen üzücü olayı anlatmak istiyorum. Nancy çamur içindeydi -ona yaptığım ama nedense hiç yemediği çamur köftelerinden arta kalanlar. Perkins Enstitüsü'nün çamaşircısı onu yıkamak için gizlice çamaşırhaneye götürmüştü ama bu zavallı Nancy için hiç iyi olmamıştı onu tekrar gördüğümde şekilsiz bir pamuk yığınıydı. Boncuk gözlerinden başka tanınacak bir yanı kalmamıştı.

Tren Boston istasyonuna geldiğinde sanki güzel bir masalın içinde gibiydim. “Bir zamanlar” şimdiydi; “Uzaklardaki ülke” buradaydı.

Perkins Enstitüsü’ne (körler okulu) varır varmaz oradaki çocuklarla arkadaşlık kurmaya başladım. Benim gibi konuşan çocuklarla konuşmak ne kadar güzeldi! O zamana kadar diğer insanlarla tercümanla konuşan bir yabancı gibi konuşmuştum. Sanki kendi ülkeme gelmiştim. Arkadaşlarımın hepsinin benim gibi kör olduğunu anlamam biraz zaman aldı. Kendimin kör olduğunu biliyordum ama çevremdeki bu neşeli çocukların da kör olduğuna inanmak hiç kolay değildi. Çocukların bana parmakları ile kitaplar okuduklarını söylediklerinde yaşadığım şaşkınlık ve acıyı hatırlıyorum. Bendeki eksikliklerin farkındaydım ama duydukları için onların benden değişik olduklarına inanmıştım; sonra birinin, daha sonra başkalarının da aynı değerli yetiden yoksun olduğunu anladım. Ama öyle mutluydular ki onların yanında acılarımı tamamen unutmuştum.

Kör çocuklarla geçirdiğim günün sonunda kendimi bütünüyle evimde hissetmişim ve günler geçtikçe bir mutluluktan diğerine geçmişim. Boston’un dünyanın başlangıcı ve sonu olduğuna inanıyordum. Kimse beni başka yerlerin varlığına inandıramazdı.

Boston’dayken Bunker Hill’i de (17 Haziran 1775’te Amerikan Bağımsızlık Savaşının ilk çarpışmasının yapıldığı tepe) ziyaret ettik ve orada ilk tarih dersimi aldım. Durduğum yerde kahraman askerlerin savaşmış olduğunu öğrenmek beni çok heyecanlandırdı. Basamakları sayarak anıta tırmandım ve askerlerin de bu basamakları tırmanıp tırmanmadıklarını merak ettim.

Ertesi gün deniz yoluyla Plymouth’a gittik. Bu benim okyanusu ilk görüşüm ve buharlı gemiye ilk binişimdi. Deniz hayat ve hareket doluydu! Ama makinelerin gürültüsünü gök gürültüsü sanıp ağlamaya başladım çünkü piknik yapamayacağımızı

sanmıştım. Plymouth'da en fazla ilgimi çeken, göçmenlerin Amerika'ya ilk geldiklerinde ayak bastıkları kayaydı. Ona dokununca, göçmenlerin yaşadıkları zorluklar bana sanki daha gerçek göründü.

Boston'da arkadaşlık kurduğum kişiler arasında Bay William Endicott ve kızı da vardı. Bir gün onların Beverly Farms'taki güzel evlerini ziyaret ettik. Gül bahçelerinde yaptığım yürüyüşü, köpekleri büyük Leo ve kıvırcık tüylü, büyük kulaklı küçük Fritz'le oynayışımı, yumuşak huylu atları Nimrod'un elimdeki şekeri yemek için nasıl burnunu avucuma koyduğunu hatırlıyorum. Kumsalda ilk kez kumla oynayışımı, kumun sert ve düzgün yüzeyini, deniz kabuklarını da hatırlıyorum. Bay Endicott bana Boston'dan gelip Avrupa'ya giden gemileri anlattı. Daha sonra onu defalarca gördüm ve benim için her zaman iyi bir dost olarak kaldı; Boston'u "İyi Kalpli İnsanların Şehri" diye adlandırırken, aklımda Bay Endicott vardı.

10

Perkins Enstitüsü yaz tatiline girmeden önce, benim tatilimi öğretmenimle birlikte Cape Cod, Brewster'de sevgili Bayan Hopkins'in yanında geçirmem ayarlanmıştı. Mutluluktan uçuyordum, aklım deniz hakkında bana anlatılan harika şeylerle doluydu.

O yazdan hatırladığım en canlı hatıra; okyanus. Hayatım boyunca denizden uzak yerlerde yaşamıştım ve tuzlu havayı hiç içime çekmemiştim. *Dünyamız* adlı büyük bir kitap okumuştum ve okyanusun tanımı içimi merakla doldurmuştu. Denize dokunmak ve gürüldeyen sesini duymak için dayanılmaz bir istek duyuyordum.

Sonunda dileklerim kabul olmuştu ve kalbim heyecanla çarpıyordu. Mayomu giyer giymez sıcak kumlarda koşup hiç düşünmeden kendimi soğuk sulara attım. Suya değdiğimi hissettim ve sonra da battım. Sular vücudumu sarmaladığında, içim neşeye doldu. Ama bir an sonra, içimi kaplayan mutluluk yerini korkuya bıraktı; ayağım bir kayaya çarptı ve başım sulara gömüldü. Ellerim tutunacak bir yer aradı ama ancak suyu ve yüzüme dolanan yosunları yakaladı. Bir yere tutunma çabalarım boşunaydı. Dalgalar sanki benimle oyun oynuyorlar, beni bir yandan bir yana savuruyorlardı. Çok korkmuştum! Ayağımın altındaki sağlam, güvenilir toprak gitmiş ve her yanımla suyla çevrilmiş, bildiğim her şey benden uzaklaştırılmıştı: hayat, hava, sı-

çaklık ve sevgi. Sonunda deniz yeni oyuncağından sıkılmış gibi beni sahile geri attı ve aynı anda öğretmenimin beni sarmalayan kollarını hissettim. Ah, o şefkat dolu huzur veren kucaklayış! İçine düştüğüm panikten konuşabilecek kadar sıyrıldığımda hemen bilmek istedim: “Suya tuzu kim attı?”

Denizdeki ilk tecrübemin kötü etkisi geçince, mayomu giyip bir kayanın üzerinde oturmanın ve dalgalar kayaya vurdukça ısınmanın çok eğlenceli bir şey olduğuna karar verdim. Dalgaların kıyıya vururken getirdiği çakılların çıkardığı gürültüyü duyumsadım. Dalgalar tekrar sahile vurmak için çekilip güç toplarken bir kayaya tutunuyor ve heyecanla denizin gürlemesini ve hareketliliğini hissediyordum.

Deniz kenarında olmaya doyamıyordum. Taze, katkısız, özgür deniz havası serin, dingin bir düşünce gibiydi. Deniz kabukları, çakıllar ve küçük deniz hayvanlarını barındıran yosunlar her zaman ilginçtiler. Bir gün Bayan Sullivan bana sığ suda yakaladığı garip bir şey gösterdi. Bu büyük bir yengeçti -benim hayatta gördüğüm ilk yengeç. Ona dokundum ve evini sırtında taşıyor olmasını çok garip buldum. Aniden onun harika bir evcil hayvan olacağına inandım ve kuyruğundan tutup eve sürüldüm. Pek memnun kalmıştım doğrusu ama hayvan çok ağırdı ve onu eve kadar sürüklemek canımı çıkarmıştı. Yengeç kuyunun yakınında, güvenli olduğunu düşündüğüm bir yere yerleştirilinceye kadar Bayan Sullivan'ın yakasını bırakmadım. Ama ertesi sabah, her yeri aramama karşın onu bulamadım, gitmişti! Kimse nereye gittiğini ya da nasıl gittiğini bilmiyordu. O zaman çok üzülmüştüm ama daha sonraları yavaş yavaş zavallı hayvanı sürükleyerek denizden uzaklaştırmanın ne kadar yersiz olduğunu anlayacak ve belki de denize dönmüş olabileceğini düşünerek mutlu olacaktım.

11

Sonbaharda yüreğim mutlu hatıralarla dolu olarak güneydeki evime döndüm. Kuzeye yaptığım yolculuğu hatırladıkça, yaşadıklarımın zenginliği ve çeşitliliği beni şaşırtıyordu. Sanki her şeyin başlangıcı bu yolculuktu. Yeni ve harikulade bir dünyanın bütün nimetleri sanki ayaklarıma serilmişti. Ne yana dönsem bir şey öğrenmiş ve mutlu olmuşum. Bir dakika boş kalmamış, bütün yaşamlarını bir güne sığdıran böcekler gibi her anımdan yararlanmıştım. Elimin içine heceleyerek yazan birçok insanla tanışmış ve sanki bir mucizeye tanık olmuşum! Ben ve diğer insanlar arasındaki boşluk sanki çiçeklerle donanmıştı.

Sonbaharı ailemle birlikte Tuscombua'ya 14 mil uzaklıktaki dağ evimizde geçirdim. Dağda uzun zamandır terk edilmiş bir taş ocağı vardı. Taşların arasından zıplayarak, neşeyle, sanki gülerek akan üç akarsu vardı. Suların kaynağı, bitkilerin arasına saklanmıştı. Dağın geri kalan kısmı sık ağaçlarla örtülüydü. Büyük meşe ağaçları, dallarından sarmaşıkların ve ökse otlarının sarktığı iğne yapraklı ağaçlar ve kokularının ormanın her köşesinden duyulduğu hurma ağaçları -insanın yüreğini mutlulukla dolduran o koku. Ağaçların üzerinden birbirine bağlanıp tüneller oluşturan sarmaşıkların üzerinde her daim kelebekler ve vızıldayan böcekler vardı. Akşamüstleri o karmakarışık yeşilliğin içindeki koridorlarda kaybolmak ve günbatımında topraktan yükselen serin nefis kokuyu içimize doldurmak en büyük zevkimizdi.

Küçük evimiz dağın en tepesinde meşelerin ve çamların arasındaydı. Küçük odalar uzun ve açık bir koridorun kenarlarına sıralanmıştı. Evin etrafı dağ rüzgarlarının getirdiği orman kokularının taşındığı genişçe bir balkonla çevrelenmişti. Zamanımızın çoğu bu balkonda geçiyordu -orada çalışıyor, yemek yiyor ve oynuyorduk.

Evimize o sonbahar pek çok ziyaretçi geldi. Akşamları kamp ateşinin çevresinde oturan erkekler kağıt oynar, saatlerce spor ve başka konulardan konuşurlardı. Kuş ve balık avları -vurdukları yabani ördek ve hindilerin çokluğu, tuttukları alabalıkların büyüklüğü, tuzağa düşürdükleri tilkilerin kurnazlığı, en hızlı geyikleri bile yakalamaları- ile öylesine övünürlerdi ki, ben de vahşi hayvanların hiçbirinin onlara dayanamayacağına inanırdım. Ateşin başındaki sohbetler, iyi geceler yerine, “Yarın tekrar takibe!” bağıırışı ile sona ererdi. Erkekler kapıların önündeki koridorda uyurlardı ve ben portatif yataklarda uyuyan avcılarının ve köpeklerinin derin nefeslerini hissederdim.

Gün doğarken, kahve kokusu, silahların şakırtısı ve kendi kendilerine sezonun en bereketli avını vaat eden erkeklerin gürültülü ayak sesleri ile uyanırdım. Kasabadan getirilen ve akşamı ağaçların altına bağlı olarak geçiren atların tepişmelerini, kişnemelerini ve yola çıkmak için sabırsızlanmalarını da hissederdim. Sonunda eski şarkılarda söylendiği gibi erkekler at biner, üzengi şakırtıları, kırbaç sesleri arasında köpekler önde yola çıkarlardı.

Öğlene doğru mangal için hazırlık yapardık. Derin bir çukurda ateş yakılır üzerine kalın çıtalar yerleştirilir ve etler bunlara asılırdı. Ateşin etrafında çömelmiş siyahlar sinekleri kovarken, pişen etlerin kokusu beni daha masalar kurulmadan acıktırırdı.

Yemek hazırlığının en ateşli anında, sıcaktan bunalmış yorgun avcılar boy gösterirdi -elleri boş! Her avcı en az bir tane geyik gördüğünü ve hayvanın çok yakına geldiğini anlatırdı. Ama

köpekler ne kadar becerikli, silahlar ne kadar iyi nişanlanmış olursa olsun tetik sesi duyan geyikler sırta kadem basmış olurdu. Grup hayal kırıklığını çabucak unuttur ve av eti değil ama dana eti yemek için sofraya otururduk.

Bir keresinde yazlık evimizde bir midillim olmuştu. Görünüşü, siyahi parlak derisinden, alındaki beyaz yıldız kadar aynen kitaptaki gibiydi. Ben de aynen kitaptaki gibi adını “Siyah İnci” koymuştum. Çok güvenli olduğuna inandığı zamanlarda öğretmenim dizginleri bana verirdi. Midillim ya rahvan yürür ya da otların tadına bakmak için dururdu.

Ata binmek istemediğim sabahlar, kahvaltıdan sonra öğretmenimle ormanda yürüyüşe çıkardık. Yürünecek tek yol ineklerle atların açtığı patikalardı. Bazen çalılar ve ağaçlar bize geçit vermez, yolumuzu uzatmamıza neden olurdu. Eve her zaman kucak dolusu defne yaprağı ve yalnızca güneyde büyüyen bir sürü çiçekle dönerdik.

Bazen Mildred ve küçük kuzenlerimle birlikte hurma toplamaya giderdik. Ben hurmaları yemekten değil ama kokularından ve yapraklar arasında onları bulup toplamaktan hoşlanırdım. Bazen de kestane ve ceviz toplamaya giderdik -büyük, tatlı cevizler!

Dağın yamacından tren yolu geçiyordu ve çocuklar hızla geçen trenleri seyrederdi. Zaman zaman trenin düdüğü sesiyle evden çıkardık ve Mildred bana tren yolunda duran bir ineğin ya da atın yarattığı heyecanı anlatırdı. Evimizden bir mil kadar ötedeki derin boğazın üzerinde dar bir tren geçidi vardı. Rayların arasındaki tahtalar birbirinden çok uzaktı. Üstünde yürümesi o kadar zordu ki insan bıçaklar üzerinde yürüdüğünü sanırdı. Bir gün Mildred, Bayan Sullivan ve ben ormanda kaybolup saatlerce yolumuzu arayana kadar bu geçitten hiç geçmemiştim.

Birden Mildred küçük elini kaldırıp bağırdı “İşte geçit!” Başka bir yoldan gidebilirdik ama geç olmuştu, hava kararıyordu ve

geçit kestirme yoldu. Adımlarımı ayak parmaklarımla tahtaları hissederek atmam gerekiyordu ama korkmuyordum. Gayet güzel gidiyordum ki birden uzaktan trenin sesi duyuldu.

Mildred "Treni görüyorum!" diye haykırdı. Tahtaların arasından hemen aşağı inmeseydik tren üstümüzden geçebilirdi. Lokomotifin sıcaklığını yüzümde hissettim ve küllerle duman-
dan neredeyse nefesimiz tılandı. Tren geçerken geçit o kadar sallandı ki bir an aşağıya, uçuruma düşeceğimize inandım. Büyük zorluklarla geri tırmandık. Hava karardıktan çok sonra eve ulaştığımızda evi boş bulduk; herkes bizi aramaya çıkmıştı.

12

Boston'u ilk ziyaretimden sonraki her kışı Kuzeyde geçirdim. Bir keresinde donmuş gölleri ve uçsuz bucaksız karlı ovaları olan New England'ı ziyaret ettim. İşte o zaman o ana kadar hiç bilmediğim bir hazineye kavuştum: kar.

Esrarengiz bir elin ağaçlar ve çalılarından bütün yaprakları temizlemiş olduğunu keşfettiğimde kapıldığım hayreti hatırlıyorum. Kuşlar uçup gitmiş ve çıplak ağaçlardaki boş yuvaları karla dolmuştu. Kış tepelerde ve ovalardaydı. Yeryüzü bu buzdan dokunuşla dilsizleşmiş ve ağaçların köklerindeki hayat toprağın altındaki karanlığa saklanıp derin bir uykuya dalmıştı. Güneş parladığında bile gün:

Küçülmüş ve soğuk

Sanki damarları kurumuş ve yaşlı,

Ve dermansızca doğrulup

Toprağa ve denize son bir soluk bakışla bakmak için

Soluk otlar ve çalılar, buzdan sarkıtlar ormanına dönüşmüştü.

Sonra bir gün soğuk hava bir kar fırtınası getirdi. Dışarıya koşup mevsimin ilk uçuşan kar tanelerini hissetmeye çalıştık. Kar saatler boyunca boşlukları doldurup dünyadaki her şeyi aynı seviyeye getirdi. Karlı gece dünyayı kapladı ve sabah yeryüzü şekillerini görmeyi olanaksız hale getirdi. Bütün yollar saklanmıştı, tek görünen karla kaplı ağaçların yükseltileriydi.

Akşama doğru kuzeydoğudan gelen rüzgar kar tanelerini ha-

valandırdı. Büyük ateşin başına oturup güzel hikayeler anlattık, güldük ve dünya ile bütün bağlantısı kesilmiş sessiz bir yalnızlık içinde olduğumuzu unuttuk. Ama gece boyunca rüzgar o kadar şiddetli esti ki korkuya kapıldık. Ev çatırdadı ve gıcırdadı, evin etrafındaki ağaçların dalları camlara vurdu.

Fırtınanın başlamasından üç gün sonra kar durdu. Güneş bulutların arasından çıktı ve uçsuz bucaksız beyazlığın üzerinde parıldadı. Her yönde kardan tepeler, olağanüstü şekillerde kardan piramitler görülyordu.

Karın içinde dar yollar kürendi. Paltomu giyip dışarı çıktım. Soğuk hava yanaklarımı ateş gibi yaktı. Yarı kürenmiş yollar-
dan, az karlı tepelerden yürüyerek küçük bir çamlığa ulaştık. Ağaçlar hiç kıpırtısız mermerden yapılmış gibi duruyorlardı. Çamların kokusu duyulmuyordu. Güneş ağaçlara vuruyor çamların iğnelerinin pırıl pırıl parlamasına ve dokununca üstümüze sular serpilmesine neden oluyordu. Işık o kadar keskindi ki gözlerimi örten karanlığı bile deliyordu.

Günler geçtikçe kar tepeleri küçüldü ama tamamen erimeden bir fırtına daha geldi. Böylece tüm kış boyunca ayaklarım hiç toprağa basmadı. Ara ara ağaçlar buzlu kılıflarından sıyrıldı ama göl güneşin altında bile buzdan bir tabaka ile kaplı kaldı.

Kış ayları boyunca kızakla kayarak eğlendik. Gölün kıyısı yer yer yükselerek tepeler oluşturmuştu. Bu tepelere tırmanıp kızığımıza biniyor, biri bizi itiyor ve hoop aşağı kayıyorduk! Kardan tepelerin üzerinden zıplayarak, çukurlara düşerek, gölün üzerinden kayıp karşı sahile gidiyorduk. Ne eğlence! Ne delilik! Çılgın ve mutlu bir şekilde bizi dünyaya bağlayan zincirleri kırıyor ve el ele rüzgarla birlikte uçuyorduk!

13

1890 yılının ilkbaharında konuşmayı öğrendim. Anlaşılabilir sesler çıkarmayı her zaman başarmıştım. Sesler çıkarırken elimi boğazıma ya da dudaklarımın üzerine koyar titreşimleri hissetmeye çalışırdım. Ses çıkartan her şey; havlayan köpek, miyavlayan kedi beni her zaman memnun ederdi. Şarkı söyleyenlerin de boğazına ya da çalmakta olan piyanoya elimi koyardım. Sağır ve dilsiz olmadan önce süratle konuşmayı öğreniyordum ama hastalık geçirdikten sonra konuşmayı bırakmıştım çünkü söylemem gerekenleri duyamıyordum. Bütün gün annemin kucagında oturup ellerimi onun yüzüne koymaktan ve dudaklarının hareketlerini izlemekten çok hoşlanırdım; ben de konuşmayı unutmamış olmama karşın dudaklarımı oynatırdım. Arkadaşlarım gülmemin ve ağlamamın çok doğal olduğunu söylerlerdi. Bir süre anlaşabilmek için değil ama ses tellerimi çalıştırmak için pek çok ses çıkardım. Anlamını tek hatırlayabildiğim sözcük “water” (su) idi ve bu sözcüğü “wa-wa” diye söyleyebiliyordum. Bayan Sullivan bana avuç içine su yazmayı öğrettikten sonra bunu söylemeyi de bırakmıştım.

Uzun bir süredir çevremdeki insanların birbirleriyle anlaşabilmek için benden değişik bir yöntem kullandıklarının farkındaydım; dahası sağır çocukların konuşmayı öğrenebileceklerini de biliyordum. İnsanlarla anlaşma yöntemimden hoşnut değildim. Elle yazılan bir alfabeye muhtaç olan birisinin kendini an-

latabilmesi zordu. Kimi zaman düşüncelerim rüzgara karşı kanat çırpan kuşlar gibi havalanıyor ve ben dudaklarımı ve sesimi kullanmak istiyordum. Arkadaşlarım bu çabamı başarısızlığa uğrarsam hayal kırıklığına kapılırim endişesi ile geçiştirmeye çalışıyorlardı. Ama ben inat ettim ve kısa bir süre sonra Ragnhild Kaata'nın hikayesini duymam bu büyük engeli aşmama yardımcı oldu.

1890 yılında Laura Bridgman'a da öğretmenlik yapmış olan Bayan Lamson, Norveç ve İsveç'e yaptığı yolculuğun dönüşünde beni görmeye geldi. Bana konuşmayı öğrenen sağır ve kör Norveçli bir kız olan Ragnild Kaata'yı anlattı. Bayan Lamson daha söyleyeceklerini bitirmeden ben heyecan içinde kalmıştım. Demek ki ben de konuşmayı öğrenebilirdim. Öğretmenim beni Horace Mann okulunun müdürü Bayan Sarah Fuller'a götürene kadar onu rahat bırakmadım. Bu tatlı ve yumuşak huylu hanım bana konuşmayı öğretmeye gönüllü oldu ve 1890 yılının mart ayında derslere başladık.

Bayan Fuller'in yöntemi şöyleydi: Ses çıkardığı zaman elimi yavaşça yüzünde dolaştırarak dilinin ve dudaklarının aldığı şekli bana gösteriyordu. Her yaptığını tekrarlamaya o kadar hevesliydim ki bir saat içinde altı ses öğrendim: M, P, A, S, T, I. Bayan Fueller bana toplam on bir ders verdi. İlk cümlemi telaffuz ettiğimde yaşadığım şaşkınlık ve mutluluğu asla unutamam, "It is warm" (hava sıcak). Kekeleyerek ve kırık dökük konuştuğum doğrudu ama çıkardığım sesler insan sesiydi. Ruhum içine kısıtıldığı kutudan çıkıyor ve yeni bir güç kazanıyordu. Konuşabilmenin getirdiği tüm bilgi ve inanç artık ulaşabileceğim bir yerdeydi.

Hiç duymadığı sözcüklerle konuşmaya gayret eden sağır hiçbir çocuk -sevginin hiçbir hecesinin ses vermediği, kuş seslerinin, hiçbir melodinin duyulmadığı sessizliğin, tutsaklığından kurtulmayı- ilk kez konuştuğu an yaşadığı keşfetmenin o sonsuz mutluluğunu, o heyecanı unutamaz.

Oyuncaklarımla, taşlarla, ağaçlarla, kuşlarla konuşmak hevesimi ya da Mildred'a yanıma gelmesi için seslenebilmenin ya da köpeklerimin emirlerime itaat etmesinin bana verdiği mutluluğu ancak benim gibi sağır olan biri anlayabilir. Başkasının tercümesine gerek kalmadan konuşabilmek bana verilmiş en büyük hediyeydi. Ellerimden kaçabilecek pek çok mutlu düşünce ağızımdan dökülüyordu.

Ama bu kadar kısa bir zamanda konuşmayı tamamıyla öğrendiğim sanılmasın; konuşmanın yalnızca temelini öğrenmiştim. Bayan Fuller ve Bayan Sullivan beni anlayabiliyorlardı ama diğerleri söylediğim yüz sözcükten belki de yalnızca bir tanesini anlayabiliyorlardı. Temeli öğrendikten sonra, ancak Bayan Sullivan'ın zekası, yorulmak bilmez inadı ve fedakarlığı sayesinde normal konuşmayı gücümün yettiğince başardım. Her şeyden önce yakın arkadaşlarımla beni anlayabilmesi için bile gece gündüz çalışmam gerekti. Ayrıca Bayan Sullivan bütün çalışmalarımı dinlemek ve düzeltmek zorunda kaldı. Bugün bile yanlış telaffuz ettiğim sözcüklerimi düzeltir.

Ancak sağırlara öğretmenlik yapmış olanlar yaşadığım sıradışı güçlükleri anlayabilirler. Öğretmenimin dudaklarını okurken tek aracım parmaklarımdı; gırtlak titreşimlerini ancak dokunma duyumuyla algılayabiliyordum ve dokunmak çoğunlukla yetersiz kalıyordu. Böyle durumlarda cümleleri ya da sözcükleri üst üste saatlerce tekrarlamak zorunda kalıyordum. Tekrarlamak, tekrarlamak, tekrarlamak. Sık sık hayal kırıklığı ve yorgunluğa yeniliyordum ama eve döndüğümde sevdiklerime başardıklarımı gösterebileceğimi düşündüğümde yeniden şevkle çalışmaya başlıyordum.

"Küçük kız kardeşim artık beni anlayabilecek" bu bana en fazla güç veren düşünceydi. Artık dilsiz değildim. Annemle konuşabilecek ve onun bana verdiği karşılıkları dudaklarından okuyabilecektim. Konuşarak anlaşmanın elle heceleyerek yaza-

rak anlaşmaktan daha kolay olması beni şaşırtıyordu. Elle heceleyerek yazmayı tamamen bırakmıştım ama öğretmenim ve yeni arkadaşlarım benimle konuşurken bu yöntemi hala kullanıyorlardı.

Bu noktada, el alfabesini anlatmalıyım çünkü bu yöntem bizi tanımayan insanları meraka düşürüyor. Bana okuyan ya da benimle konuşan biri tek eliyle sağırlara özgü işaretler yapar. Eliyle işaret alfabesini kullanan kişinin elinin üzerine hareketlerini engellemek için çok hafifçe elimi koyarak söylediklerini takip ederim. Elin aldığı şekli hissetmek görmek kadar kolaydır. Elle konuşan birinin hareketlerini takip ederken sizin okurken bütün harfleri görmenize gerek kalmaması gibi her harfi hissetmeden takip edebilirim. Sürekli egzersiz parmakları esnekleştirir ve arkadaşlarımla konuşurken daktilo yazan birisinin sürati ile algılayabilirim.

Konuşmayı öğrenir öğrenmez eve dönmek için sabırsızlanmaya başladım. En sonunda mutlu an gelip çatmıştı. Son dakikaya kadar konuşmamı güzelleştirmek amacıyla yol boyu hiç durmadan öğretmenimle konuştum. Tren Tuscumbia istasyonuna geldiğinde bütün ailem beni bekliyordu. Annemin beni başına bastığı anı hatırlayınca bugün bile gözlerim yaşlarla dolar. Küçük Mildred elimi yakalayıp öptü ve dans etmeye başladı; babamsa gururunu ve sevgisini sessizce göstermekteydi.

1892 yılının kışında çocukluğumun parlak günlerini karartan bir olay oldu. Kalbim hüznle doldu ve uzun çok uzun bir zaman şüphe, kuşku ve korkuyla yaşadım. Kitaplar benim için ilginçliklerini kaybetti ve şimdi bile o korkunç günleri düşünmek kalbimi titretiyor. *Buzlar Kralı* adıyla yazıp, Perkins Körler Enstitüsü Müdürü Bay Anagnos'a gönderdiğim küçük bir hikaye bütün bu üzüntünün kaynağıydı. Konuyu açıklığa kavuşturmak için olayı en baştan anlatmalıyım;

Hikayeyi konuşmayı öğrenip eve döndüğüm sonbahar yazdım. Yazlık evimizde her zamankinden uzun kalmıştık. Henüz oradayken Bayan Sullivan bana sonbahar yapraklarının renklerini anlatmış ve anlattıkları benim -belki de daha önce okunmuş olan- bir hikayeyi hatırlamama neden olmuştu. Çocukların her zaman yaptığı gibi "bir hikaye yaratmak" düşüncesiyle unutmadan tasarladığım hikayeyi kağıda dökmüştüm. Düşüncelerim kolayca şekillenmiş ve yarattıklarımın mutluluk duymuştum. Cümleleri birbiri ardına sıralarken kelimeler ve görüntüler parmaklarımın ucundan kağıda akmışlardı. Eğer sözcükler ve görüntüler aklıma bu kadar kolayca geldiyse demek ki bunlar benim kendi hayalimin değil ama hafızamın ürünleriydi. O günlerde okuduğum her şeyi neredeyse yutuyordum ve kendi fikirlerimle kitaplardan alınan fikirlerin arasındaki kesin sınırı çizemiyordum. Sanırım bunun nedeni; hemen her şeyin bana başkala-

rının gözleri tarafından görülerek, kulakları tarafından duyularak anlatılmasıydı.

Hikayem bittiğinde öğretmenime okudum; okurken duyduğum zevki ve öğretmenimin telaffuz yanlışlarımı düzeltirken nasıl sinirlendiğimi bütün açıklığıyla hatırlıyorum. Akşam yemeğinde hikaye bütün aileye okunmuş ve herkes bu kadar güzel yazabildiğim için hayrete düşmüştü. Birisi bana bunu bir kitapta okuyup okumadığımı sordu.

Bu soru beni çok şaşırttı; çünkü böyle bir şey hatırlamıyordum. “Hayır, bu benim hikayem ve onu Bay Anagnos için yazdım” dedim.

Hikayeyi kopya edip ona doğum günü için yolladım. Hikayemin adını *Sonbahar Yaprakları*’ndan *Buzlar Kralı*’na çevirmem yolundaki öneriyi yerine getirdim. Postaneye mektubu kendim götürdüm; mutluluktan uçuyordum. Bu doğum günü hediyesinin bedelini ne kadar acı ödeyeceğimi henüz bilmiyordum.

Bay Anagnos, hikayeme bayıldı ve Perkins Enstitüsünün raporlarından birinde yayınladı. Bu mutluluğumun en yüksek noktasıydı; yere çakılmadan önce. Boston’a döneli kısa bir süre olmuştu ki *Buzlar Kralı* adlı hikayemin daha ben doğmadan Bayan Margaret T.Canby tarafından yazılmış olan bir kitapta *Buz Perileri* adı ile yayınlanmış olduğu ortaya çıktı. İki hikaye birbirine o kadar benziyordu ki öteki hikayenin bana daha önce okunmuş olduğu açıktı. Bu da beni bir sahtekar yapıyordu. Benim bunu anlamam çok güçtü ama anladığımda çok şaşırdım ve üzüldüm. Hiçbir çocuk bu kadar acı bir tecrübeyle karşılaşmamıştır. Kendimi utandırmış; en sevdiğim insanları şüpheli duruma düşürmüştüm. Böyle bir şey nasıl olmuştu? Bana buzla ilgili bir hikaye okunup okunmadığını hatırlayabilmek için kendimi paraladım ama hatırlayamadım.

Başlangıçta Bay Anagos bana inandı. Bana karşı her zaman

nazik ve şefkatliydi. Kısa bir süre için şüpheler dağıldı. Onu sevindirmek için neşeli görünmeye ve Washington'un doğum günü kutlamaları için güzel görünmeye çalıştım. Ama üzücü haber kutlamalardan önce bana ulaştı.

Körler okulunun verdiği temsilde ben hasat tanrıçası Ceres olacaktım. Ancak beni sarmalayan güzel elbisem, başımı çevreleyen sonbahar renklerindeki taç, ayaklarıma serilmiş tahıllar ve meyvelere karşın içimde dindiremediğim bir sıkıntı vardı.

Kutlamalardan bir gece önce öğretmenlerden biri bana *Buzlar Kralı* ile ilgili bir soru sormuş ve ben de ona öğretmenimin bana buzlar ve don hakkında öğrettiklerini anlatmıştım. Söylediğim bir söz, onun benim sözü geçen hikayeyi daha önceden bildiğimi itiraf ettiğim şeklinde yorumlanmış ve o da ben daha yanlış anladığımı söyleyemedi hemen Bay Anagnos'a koşmuştu.

Beni yürekten seven Bay Anagnos kandırıldığına inanarak benim masum olduğuma dair söylediklerime kulaklarını tıkamıştı. Bayan Sullivan'ın ve benim bir başka yazarın sözcüklerini çalarak onun beğenisini kazanmaya çalıştığımızı inanmıştı. Enstitünün öğretmenleri ve yöneticileri tarafından oluşturulmuş bir soruşturma komitesi önüne çıkarıldım ve Bayan Sullivan'a bana öğretmenlik yapmayı bırakması önerildi. Daha sonra komite tarafından tekrar tekrar sorgulandım, istekleri *Buz Perileri* adlı hikayenin bana daha önce okunduğunu itiraf etmemdi. Her soruda benden şüphelediklerini hissediyordum. Kalbim deli gibi atıyor ve tek heceli sözcükler dışında güçlkle konuşuyordum. Bütün olanların korkunç bir hata olmasını bilmek bile acımı hafifletmiyordu. Odadan çıkmama izin verildiğinde ne öğretmenimin beni şefkatle kucaklamasının ne de arkadaşlarımin bana cesaret vermeye çalışan sözcüklerinin farkındaydım.

O akşam yatağında yatarken şimdiye kadar hiçbir çocuğun ağlamamış olmasını dilediğim kadar çok ağladım. O kadar üşüyordum ki, sabah olmadan ölürüm ve acımdan kurtulurum diye

sevinmişim. Böyle bir acıyı yetişkin yaşımda yaşamış olsam ruhum onulmaz bir biçimde yaralanırdı. Ama çocuklara özgü bağışlayıcılık yaşadığım kederli günleri silip götürdü.

Bayan Sullivan ne *Buz Perileri* adlı hikayeyi ne de yayınlandığı kitabı duymuştu. Dr. Alexander Graham Bell'in yardımını ile konuyu etraflıca araştırdı ve sonunda 1888 yılında Sophia C. Hopkins'in evinde geçirdiğimiz yaz tatili sırasında, onun bana bu kitabı okumuş olduğu anlaşıldı. Bayan Hopkins kitabı bulamadı ama o yaz tatili sırasında Bayan Sullivan izne çıktığında beni kitap okuyarak oyaladığını hatırlıyordum. Kitabı bulamasını, kütüphanesinde yaptığı temizliğe bağladı.

O zamanlar hikayeler benim için fazla bir anlam taşımıyordu ama yapacak başka hiçbir şeyi olamayan bir çocuk için bilinmeyen kelimeleri heceleme bile eğlenceliydi. Hikayenin anlamı olmasa bile kelimeleri, öğretmenim döndüğünde ona sorabilmek için hatırımda tutmaya gayret ediyordum. Ortada olan bir şey vardı: Hikaye farkında olmasam bile beynime kaydedilmişti. *Buz Perileri* -bana okunduğunu bile unuttuktan sonra- hafızamda canlanmış ve bir başka yaratıcılığın ürünü olduğundan hiç şüphe duyulmadan hatırlanmıştı.

Bayan Sullivan izinden döndüğünde ona, *Buz Perileri*'nden söz etme fırsatım olmadı çünkü bana *Küçük Lord Fauntleroy* kitabını okumaya başladı. Okuduğu kitap başka hiçbir şey düşüneyecek kadar beni etkiledi.

Dertli anlarımda pek çok yakınımından sevgi ve anlayış gördüm. Biri hariç bütün arkadaşlarım günümüze kadar arkadaşım olarak kaldılar.

Bayan Canby bana nazikçe şöyle yazmıştı: "Eminim ki bir gün kendi başına harikulade bir hikaye yazacaksın ve bu hikaye pek çok kişiye mutluluk ve huzur getirecek." Ama bu güzel dilek hiç gerçekleşmedi. Bir daha asla kelimelerle oynamadım. Ve bugüne kadar yazdıklarımın aslında belki de bana ait olmadığını

korkusu ile yaşadım. Uzun bir zaman, anneme bile mektup yazdığım da aniden içimi saran bir korkuyla, cümleleri tekrar tekrar okuyup, onları bir kitaptan hatırlamadığımdan emin olmak istedim. Eğer Bayan Sullivan inatla beni cesaretlendirmeseydi sanırım yazı yazmayı tümünden bırakırdım.

Buz Perileri hikayesini daha sonra okudum ve Bayan Canby'nin fikirlerini mektuplarımda kullandım.

29 Eylül 1891 tarihinde Bay Anagnos'a yazdığım bir mektubu buldum. Mektuptaki sözcükler ve duygular aynı bu kitaptaki gibiydi. O günlerde *Buz Kralı* hikayesini yazıyordum ve mektup hikayenin aklımda nasıl yer etmiş olduğunun en büyük göstergesiydi. Öğretmenimin bana altından sonbahar yapraklarını nasıl tanımladığını anlatırken "Evet, güzellikleri yazın geçip gitmesinin hüznünü unutturacak kadar olağanüstü" diye yazmıştım. Bu sözler Bayan Canby'nin hikayesinde de aynen yer alıyordu.

Beni mutlu eden yazıları hafızama kaydetmek ve başkaları da okusun diye yazılarıma katmak, ilk yazma denemelerimle birlikte kendini göstermişti. Eski Yunan şehirleri ve İtalya hakkında yazdığım bir kompozisyonda parıltılı tanımlamaları unuttuğum bir kaynaktan ödünç almıştım. Bay Anagnos'un eski eserler ve İtalya ile Eski Yunan şehirleri konusundaki merakını bildiğimden, bu konular hakkında yazılmış her şiir ve tarih kitabını toplamıştım. Şehirler hakkındaki kompozisyonumu okuyan Bay Anagnos "Bu fikirler çok şairane" diye yorumlamıştı. Anlamadığı, on bir yaşında kör ve sağır bir çocuğun bunları nasıl yaratabildiğiydi. Özgün fikirler bana ait olmadığı için ben bunu hiç düşünmemiştim. Benim için önemli olan güzel ve şiirsel fikirleri canlı bir biçimde anlatabilmektir.

Başlangıçta yazdığım bu kompozisyonlar, zihin jimnastiği gibiydi. Her deneyimsiz gencin öğrendiği gibi taklit ederek öğreniyor ve düşünceleri, fikirleri sözlere döküyordum. Kitaplarda hoşuma giden her şeyi bilerek ya da bilmeyerek hafızama kay-

dediyor ve uyguluyordum. Stevenson'un dediği gibi, genç yazarlar kendilerine güzel gelen her şeyi taklitten hoşlanırlar. Büyük insanların çoğu ancak, yılların kazandırdığı tecrübelerden sonra fikirlerini süzgeçten geçirmeyi öğrenirler.

Korkarım ki ben henüz bu aşamaya gelmedim. Kendi düşüncelerimi okuduklarımdan hala ayırt edemiyorum çünkü okuduklarım kendi aklımın ve yaratıcılığımın bir parçası haline geliyor. Hemen her yazdığım, dikiş dikmeyi öğrendiğimde diktiğim yama işi gibidir; yama işinde kadife ve ipek parçalarının yanına dokunuşu o kadar da hoş olmayan daha kaba kumaşlar eklenir. Benim yazılarımda da kendime ait dobra sözlerin arasında okuduğum yazarlara ait parlak düşünceler ve olgun fikirler vardır. Bence yazı yazmanın en zor yanı eğitilmiş bir aklın, karmaşık düşüncelerimizi, yarım duygularımızı, yarım düşüncelerimizi kağıda dökmesidir. Yazı yazmak bulmaca çözmeye benzer; aklımızda bir resim vardır ve yaptığımızın o resme benzemesini isteriz. Kimi zaman yazdığımız sözcükler yerine uymaz ya da sığmaz ama biz yine de denemeye devam ederiz çünkü bizden önce başarmış olanlar vardır ve bizim de pes etmeye niyetimiz yoktur.

Stevenson, "Eğer özgün doğmamışsanız sonradan olmazsınız" der ve ben özgün olmasam da bir gün yazılarımdan daha iyi olacağını ümit ediyorum. Bu umudu yaşayarak gayret ederken, şevkimin *Buz Kralı*'nın acı hatırası ile kırılmamasına da gayret ediyorum.

Bu acı hatıranın bana öğrettiği yazı yazmayı ciddiye almak oldu. En fazla üzüldüğüm şey en sevgili arkadaşlarımdan biri olan Bay Anagnos'u kaybetmek oldu.

Hayatımın Hikayesi, *Ladies' Home Journal* adlı dergide yayınlandıktan sonra Bay Anagnos, Bay Macy'e yazdığı bir mektupta Buz Kralı olayında benim dürüst davrandığıma inandığını yazdı. Mektubunda, soruşturma komitesinin dört kör, dört gören

üyeden oluştuğunu, dört üyenin hikayenin bana daha önce okunduğuna inandıklarını dördünün ise aksi görüşte olduklarını ve oyunu benden yana kullandığını yazmıştı.

Ama oyunu nasıl kullanmış olursa olsun, her zaman işlerini bile unutup bana ilgi ve sevgi gösterdiği odasında bana karşı olan yetişkinlerle karşılaştığımda havada düşmanca bir şeyler sezmiştim. Daha sonra gelişen olaylar bu sezgimin doğruluğunu ortaya çıkaracaktı. İki yıl boyunca bana ve Bayan Sullivan'a inanır gözükmüş ama sonra neden desteğini çekmişti bilemiyorum. Bana karşı kurulan "mahkeme"deki üyelerin isimlerini bile bilmiyordum çünkü benimle konuşmamışlardı. Hiçbir şeyin farkına varamayacak kadar heyecanlıydım ve hiçbir şey soramayacak kadar korkmuştum. Bırakın ne konuşacağımı bilmeyi, bana söylenenleri bile anlamamıştım.

Size *Buz Kralı* hikayesini anlattım çünkü hayatımda ve eğitimimde bu hikayenin önemli bir yeri var. Üstelik yanlış anlaşılacak da istemiyordum. Gerçekleri yaşadığım gibi anlattım ne başkalarını suçladım ne de kendimi yersiz yere savundum.

15

Buz Kralı olayının ardından, o yazı ve kışı ailemle birlikte Alabama'da geçirdim. Eve dönüşümü mutlulukla hatırlıyorum. Bütün doğa ya çiçek açıyordu ya tomurcuğa durmuştu. Çok mutluydum. *Buz Kralı* unutulmuştu.

Yeryüzü kırmızı ve altın sonbahar yaprakları ile donanıp bahçenin sonundaki mis kokulu üzümler güneş ışığı ile olgunlaştığında, hayat hikayemi yazmaya başladım -*Buz Kralı*'nı yazmamın üzerinden bir yıl geçmişti.

Hala her yazdığımı ince eleyip sık dokuyordum. Yazdığım herhangi bir şeyin bana ait olmayabileceği endişesi beni yiyip bitiriyordu. Hiç kimse bu endişemi öğretmenim kadar iyi bilmiyordu. *Buz Kralı*'ndan söz edemiyordum ve konuşma sırasında yeni bir fikir ürettiğimde yavaşça öğretmenime eğiliyor ve eline "Benim olduğundan emin değilim" diye heceliyordum. Yazı yazarken bir paragrafın ortasında aniden, "Ya yazdıklarım daha önce bir başkası tarafında yazılmışsa" korkusuna kapılıyordum. Elim korkudan felç oluyor ve o gün başka bir şey yazamıyordum. Şimdi bile zaman zaman aynı korkuyu ve endişeyi yaşıyorum. Bayan Sullivan'ın elinden gelen her şekilde beni avutmasına rağmen bu korkunç tecrübe aklımda yer etmişti. Kendime olan güvenimi yeniden kazanmam ümidiyle, öğretmenim *Youth's Companion* adlı dergiye kısa hayat hikayemi yazmak için beni kandırdı. On iki yaşındaydım.

Azıcık korkarak ama yazarsam ruh sağlığıma yeniden kavuşacağımı bilen öğretmenim tarafından cesaretlendirilerek yazdım. Acı tecrübemi yaşayana kadar küçük bir çocuğun bilinçsiz hayatını yaşamıştım; şimdi düşüncelerim derinleşmiş ve olgunlaşmıştı. Artık hayata başka bir açıdan bakıyordum.

1893 yılının önemli olayları arasında, Başkan Cleveland'ın yemin töreni için Washington'ı, Niagara şelalelerini ve Dünya Fuarı'nı ziyarete gidişim vardı. Bu kadar çok seyahat ettiğim için derslerim çok aksıyordu, onun için bu dönemdeki çalışmalarımın aklımda yer etmiş özel bir şey yok.

Niagara'ya Mart 1893'te gittik, şelalenin en üst kısmında durduğum ve titreşimleri hissettiğim andaki duygularımı anlatmam mümkün değil.

Niagara'nın güzelliklerini ve özelliklerini fark etmiş olmam bazı kişilere garip geliyor. "Bu güzellik ya da şu müzgin sizin için anlamı ne? Ne dalgaların sahile vuruşunu görüyorsunuz ne de çıkardıkları gümbürtüyü. O zaman bunlar sizin için ne ifade ediyor?" Her şeyi. Bu soruların anlamı, tarif edemesem bile bana aynı şekilde tarif edemediğim sevginin ve iyiliğin anlamı kadar çok şey ifade ediyor.

1893 yılının yaz aylarında, Bayan Sullivan'la birlikte, Dr. Graham Bell'in eşliğinde Dünya Fuarı'na gittik. O günleri binlerce çocuksu rüyanın güzel gerçeklere dönüştüğü günler olarak hatırlıyorum. Her gün dünyanın uzak köşelerine seyahatler yapıyordum -harika buluşlara, insanın becerilerine ve zenginliklerine parmaklarımın ucu ile dokunuyordum.

Sanki *1001 Gece Masalları*'nın içindeydim; her taraf ilginç ve esrarengiz şeylerle doluydu. Kitaplarımdaki Hindistan, Fil tanrıları ve pazar yerleriyle; piramitler diyarı Kahire, uzun deve kervanları ve camilerin maketleriyle; her akşam şehir -ve ünlü çeşmeler- aydınlatıldığında yelkenliyle gezdiğimiz kanallarıyla Venedik buradaydı. Bir Viking gemisine bile bindim. Daha ön-

ce Boston'da da bir Viking gemisine binmiş ve denizcilerin o zamanlar nasıl yaşadıkları çok ilgimi çekmişti -denizlere nasıl açıldıkları, fırtınalara nasıl göğüs gerdikleri ve "Haydi denizlere!" diye haykırmaları...

Viking gemisinden biraz ileride Santa Maria'nın (Kristof Kolomb'un sancak gemisi. -Ç.N.) bir modeli vardı. Geminin kaptanı bana Kolomb'un masasını ve kum saatini gösterdi. Bu küçük eşya beni çok etkiledi çünkü kahraman kaşifin, hayatı mürettebatının elindeyken kum tanelerinin teker teker düşmesini nasıl seyretmiş olabileceğini düşündüm.

Dünya Fuarı'nın yöneticisi Bay Higinbotham, büyük bir anlayış göstererek benim, sergilenen eşyalara dokunmama izin verdi. Parmaklarımın ucundaki Fuar dokunulabilir bir kaleydeskop gibiydi. Her şey beni etkiliyordu özellikle Fransız bronzları. O kadar hayat doluydular ki sanki heykeltraş melekleri yakalamış ve onlara metalden biçimler vermişti.

Ümit Burnu pavyonunda elmas madenciliği hakkında pek çok şey öğrendim. Dokunabileceğim çalışır durumdaki tüm makineleri elleyerek taşların nasıl tartıldığı, kesildiği ve cilalandığını öğrendim. Taşları yıkadıkları yerde el yordamı ile bir pırlanta buldum - Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunan tek pırlanta.

Dr. Bell her gittiğimiz yerde bize eşlik etti ve kendine özgü tatlı haliyle her şeyi bana büyük bir ilgiyle anlattı. Elektrikli aletlerin olduğu pavyonda telefonları, fonografları ve diğer buluşları inceledik. Bana; teller üzerinden yere ve zamana karşı gelecek mesaj göndermenin nasıl mümkün olduğunu anlattı; tıpkı göklerden ateşi indiren Prometheus gibi. Antropoloji pavyonunda eski Meksika oymalarını inceledik. İnsanlığın aldığı yolu bu oymalara dokunarak öğrendim - okuduklarımdan ve duyduklarımdan çok daha fazlasıyla.

Bütün bu yaşadıklarım kelime dağarcığıma pek çok terim ka-

zandırdı. Fuarda geçirdiğim üç hafta boyunca, küçük bir çocuğun oyuncaklara ve masallara gösterdiği ilgiden, yaşayan ve çalışan bir dünyayı takdir etmeye doğru büyük bir aşama geçirdim.

16

1893 yılının Ekim ayına gelmeden önce, değişik konularda kendi kendime çalışmalar yaparak, Yunan, Roma ve Birleşik Devletler tarihini, biraz Fransızca bildiğim için Fransızca dilbilgisini okudum. Fransızca yeni kelimelerle karşılaştığımda bütün kuralları hiçe sayarak cümleler kuruyor ve kendimi böylece eğlendiriyordum. Kitapta öğretilen seslerden yola çıkarak kendi başıma Fransızca telaffuz bile çalışıyordum. Tabii bütün bu gayretlerim ipe un sermeye benziyordu ama böyle böyle La Fontaine'den okuyabilecek kadar Fransızca öğrendim.

Konuşmamı düzeltmek için de bol bol çalıştım. Ezberlediğim şiirleri yüksek sesle Bayan Sullivan'a okuyordum, o da yanlışlarımı düzelterek bana yardımcı oluyordu. Ancak, düzenli saatlerde belli konularda ders görmeye 1893 yılının ekim ayında, Dünya Fuarı seyahatinin yorgunluğunu attıktan sonra başladım.

O günlerde, Bayan Sullivan'la Hulton, Pennsylvania'da, Bay William Wade ve ailesinin evindeydik. Komşuları Bay Irons, iyi bir Latince öğretmeni idi ve benim onun öğrencisi olmam kararlaştırılmıştı. Onu çok bilgili ve tatlı bir insan olarak hatırlıyorum. Bana Latince dilbilgisinin temelini öğrettiği gibi sıkıcı bulduğum için zorlandığım matematikte de yardımcı oldu. Bana Tennyson'un *In Memoriam* adlı eserini de okudu. O zamana kadar okuduğum kitaplarda yazarların tarzlarına hiç dikkat etmemiştim, böylece yazarları tanımayı da öğrendim.

Başlangıçta Latince öğrenmeyi hiç istememiştim. Anlamı aynı olduğu halde her sözcüğü tek tek incelemek bana saçma gelmişti. Örneğin kedimi tanımlamak istediğimde omurgalı, dört bacaklı, memeli, kedi, Tabby demiyordum. Ama konuyu öğrendikçe ilgim arttı ve lisanın güzelliği karşısında hayran kaldım. Latince parçalar okuyarak aradan bir iki sözcükle anlam çıkartmaya çalışıyordum.

Bence yeni öğrenmeye başlanan bir lisanın anlatmaya çalıştığı olayların ve duyguların birer birer ortaya çıkmasından daha güzel bir şey olamaz. Bayan Sullivan derslerde yanımda oturuyor ve Bay Irons'un her söylediğini avucuma heceliyordu. Alabama'daki evime dönerken Caesar'ın *Galler Savaşı*'nı okumaya başlamıştım.

1894 yılının yazında Amerikan Sağırları Konuşmaya Teşvik Etme Kurumu'nun Chautauqua'da düzenlediği toplantıya katıldım. Bu toplantı sırasında New York'taki Wright-Humason Sağırlar Okulu'na gitmem kararlaştırıldı. Bu okulun seçilme nedeni vokal öğretimde çok başarılı olması ve aynı zamanda dudak okumayı öğretmesiydi. 1894 yılının eylül ayında, Bayan Sullivan'la birlikte okula gittik. Okulda kaldığım iki yıl boyunca matematik, coğrafya, Fransızca ve Almanca öğrendim.

Almanca öğretmenim Bayan Reamy el alfabetesini biliyordu ve ben biraz Almanca öğrendikten sonra fırsat buldukça Almanca konuştuk. Birkaç ay içinde bana söylediği her şeyi anlayabiliyordum. İlk yılın sonunda *Wilhelm Tell*'i büyük bir zevkle okudum. Sanırım Almanca, derslerimin içinde en başarılı olanıydı. Fransızca'yı öğrenmek daha güçtü. Fransızca'yı el alfabetesini kullanmayı bilmeyen Madame Olivier öğretiyordu, dudaklarını kolayca okuyamıyordum bu yüzden de çok yavaş öğreniyordum. Ama *Le Medecin Malgré Lui*'yi okumayı başardım.

Konuşma ve dudak okuma derslerindeki başarımla, öğretmenlerimin ve kendimin beklediği kadar yüksek değildi. Diğer insanlar gibi konuşabilmek en büyük arzumdu ve öğretmenlerim bunu başarabileceğime inanmışlardı ama çok çalışmamıza karşın pek öyle olmadı. Sanırım beklentilerimiz çok fazlaydı ve bu yüzden de hayal kırıklığı kaçınılmazdı.

Aritmetiğin hala tuzaklarla dolu olduğuna inanıyordum. İşleri kolaylaştırmak için hala “tahminler” yapmaya çalışıyordum. Tahminde bulunmadığım zamanlarda da tepeden inme sonuca varmaya çalışıyor işi daha da güçleştiriyordum.

Bütün bu hayal kırıklıklarına karşın diğer konulara olan il-
gim azalmamıştı. Özellikle fiziki coğrafya ile doğanın sırlarını
öğrenmek çok ilginçti. NewYork’taki iki yılım mutlu geçti, o
günleri zevkle anıyorum.

Özellikle, benim için şehrin en güzel yeri olan Central Park-
ta hep birlikte yaptığımız yürüyüşleri hatırlıyorum. Bu park be-
nim için heyecan verici özelliğinden hiçbir şey kaybetmedi. Par-
ka her girişimde görüntünün bana anlatılmasını istiyordum. Ba-
har aylarında değişik yerlere gittik. Hudson Nehrinde gemiye
bindik ve yemyeşil kıyılarda yürüyüş yaptık.

Wright-Humason Okulu’nun öğretmenleri, duyabilen kişile-
rin yararlandığı her şeyden, kendi öğrencilerinin de yararlan-
abilmesi ve hayatlarının zenginleşebilmesi için her fırsatı değer-
lendiriyordu.

New York’taki bu güzel günler, oradan ayrılmama yakın, ya-
şadığım en büyük kederle gölgelendi; babam, Bay John P. Spa-
ulding 1896 yılının Şubat ayında vefat etti. Ancak onu tanıyan
ve seven insanlar onun dostluğunun benim için ne ifade ettiğini
anlayabilirler. O, herkesi mutlu etme yeteneğine sahip bir insan-
dı ve bana ve Bayan Sullivan’a karşı çok şefkatli ve anlayışlı-
ydı. Her zaman yaptıklarımızla ilgilenir, zorluklar karşısında yıl-
mazdı. Hayatımızda yeri doldurulamayacak bir boşluk bıraktı.

1896 yılının ekim ayında, Radcliffe'e hazırlanmak üzere Cambrigde Kız Okuluna başladım. Küçük bir kızken Wellesley'i ziyaret etmiş ve arkadaşlarıma "Ben bir gün üniversiteye gideceğim -ama Harvard'a gideceğim" diyerek onları şaşırtmıştım. Wellesley'e neden gitmek istemediğim sorulduğunda, "Oraya sadece kızlar gidiyor" diye açıklamıştım. Üniversiteye gitmek en büyük dileğimdi ve beni seven dostlarım gören ve duyan kızlarla yarışmanın beni üzeceğini düşündükleri için bu istek daha da güçlenmişti. New York'tan ayrıldığımda bu istek bir tutku halini almıştı ve Cambrigde'e gitmeme karar verildi. Bu seçenek Harvard'a gitmeye en yakın olan ve çocukluk düşlerime en uygun olanıydı.

Cambrigde'de Bayan Sullivan benimle derslere girecek ve dersleri anlayabileceğim şekle tercüme edecekti.

Öğretmenlerimin normal çocukları eğitmek dışında bir tecrübeleri yoktu ve benim onları anlayabilmem için tek yol dudaklarını okumamdı. İlk yıl İngiliz Edebiyatı, İngiliz Tarihi, Almanca, Latince, matematik, Latince kompozisyon dersleri aldım. O zamana kadar üniversiteye hazırlık için özel bir ders almamıştım. Bayan Sullivan İngilizce derslerime önem vermiş ve bu konuda beni çok iyi eğitmişti, aradan fazla zaman geçmeden öğretmenlerim bu konuda özel ders görmeme gerek olmadığını gördüler ve bana da yalnızca okulun seçtiği kitapları okumak kaldı.

Fransızca ve Latince'den altı ay boyunca ders almıştım ama en iyi olduğum konu Almancaydı.

Bütün olumlu noktalara karşın başarıyı etkileyen sorunlarım oldu. Bayan Sullivan her şeyi elimin içine hecelelemiyordu ve kitapların benim için tekrar yazılması için zaman yoktu. Bir süre, diğer kızlarla tekrar yapabilmek için Latince derslerimi braille ile yazdım. Öğretmenlerim zamanla düzgün olmayan konuşmamı anlamaya ve sorularımı cevaplandırmaya alıştılar. Sınıfta not tutamıyordum ama kompozisyonlarımı ve tercümelerimi evde daktilomla yazabiliyordum.

Bayan Sullivan her gün benimle okula geliyor ve sonsuz bir sabırla öğretmenlerimin söylediklerini elimin içine heceliyordu. Ödev yaparken benim için yeni kelimelerin karşılıklarını buluyor ve braille ile yazılmamış kitapları benim için defalarca okuyordu. Bu çabanın sıkıcılığını anlatacak sözcük olduğunu sanmıyorum. Yalnızca Almanca öğretmenim Frau Gröte ve okul müdürü Bay Gilman bana ders anlatabilmek için elimin içine hecelemeği öğrenmişlerdi. Frau Gröte iyi kalpli bir insandı. Çok yoğun olmasına rağmen Bayan Sullivan'ın dinlenebilmesi için bana haftada iki kez özel ders veriyordu. Herkesin bize yardım etmeye gönüllü olmasına karşın yalnızca tek bir el sıkıntımı mutluluğa çevirebiliyordu.

O yıl aritmetiği bitirdim, Latince gramerin üstünden geçtim ve Caesar'ın *Galler Savaşı*'ndan üç bölüm okudum. Almanca dersinde bir kısmını parmaklarımla bir kısmını ise Bayan Sullivan'ın yardımı ile olmak üzere Schiller'in *Lied von der Glocke* ve *Taucher* adlı eserlerini, Heine'nin *Harzreise*, Freytag'ın *Aus dem Staat Friedrichs des Grossen*, Riehl'in *Flucht Der Schönheit*, Lessing'in *Minna von Barnhelm* ve Goethe'nin *Aus meinem Leben* adlı eserlerini okudum. Almanca kitaplardan büyük bir tat aldım; özellikle Schiller'in harikulade mısraları, Büyük Frederick'in inanılmaz başarılarını ve Goethe'nin hayatını beğendim.

Bay Gilman ders yılının bir bölümünde bana İngiliz Edebiyatı öğretti. Birlikte *Beğendiğiniz Gibi*, Burke'nin *Amerika ile Uzlaşma Üzerine Bir Konuşma* ve Macaulay'ın *Samuel Johnson'ın Hayatı* adlı eserlerini okuduk. Bay Gilman'ın tarih ve edebiyat hakkındaki engin bilgisi ve zekice açıklamaları, çalışmalarımı kolaylaştırıyor ve zevkli kılıyordu.

Cambridge'de hayatımda ilk kez yaşıttım, gören ve duyan kızlarla bir arada olma şansını elde ettim. Bu kızlardan birkaçı ile birlikte okula bitişik güzel evlerde yaşıyorduk. Zaman zaman oyunlarına katılıyor, hatta körebe oynuyor, karda yapılan uzun yürüyüşlere çıkıyor, birlikte çalışmalarımızı değerlendiriyor ve hoşumuza giden parçaları birbirimize okuyorduk. Kızlardan bazıları benimle konuşmayı öğrenmişlerdi ve Bayan Sullivan'ın bana tercümanlık yapması gerekmiyordu.

Noel'de küçük kız kardeşim ve annem beni ziyarete geldiler ve Bay Gilman kardeşimin de kendi okulunda eğitim görmesini önerdi. Bunun üzerine Mildred Cambridge'de benimle bir dakikasını bile ayrı geçirmediğimiz altı ay geçirdi. Birbirimize çalışmalarımızda nasıl yardım ettiğimizi mutlulukla hatırlıyorum.

Haziranın 29'undan Temmuzun 3'üne kadar Radcliffe sınavlarına girdim. Dersler, Almanca, Fransızca, Latinceyle, İngiliz, Yunan ve Roma tarihiydi. Sınavlar toplam dokuz saat sürdü, sınavlarımın hepsinden geçtim, Almanca ve İngilizce'den "takdirname" aldım.

Sınavlara nasıl katıldığımı size anlatmalıyım. Sınav kağıtları Harvard'dan saat sabah dokuzda veriliyor ve Radcliffe'e özel bir kurye tarafından getiriliyordu. Her aday adıyla değil verilen numarayla biliniyordu. Benim numaram 233'tü ama ben cevaplarımı daktiloda yazdığım için kimliğimi gizlemek mümkün değildi.

Daktilomun sesinin diğer kızları rahatsız edeceği düşüncesi ile sınava kendi odamda girmem kararlaştırılmıştı. Bay Gilman

bana bütün soruları el alfabetesi ile okudu. Rahatsız edilmemi önlemek amacı ile kapıma bir nöbetçi konuldu.

İlk gün Almanca sınavı vardı. Bay Gilman yanıma oturarak bana sınav kağıdını okudu ve ben de anladığımı göstermek için cümleleri tekrarladım. Sorular zordu ve daktilomda cevapları yazarken endişe içindeydim. Bay Gilman yazdıklarımı bana heceledi ve böylece düzeltmek istediğim yerleri düzelttim. Burada belirtmek isterim ki o seferden sonra burada -Radcliffe'te- böyle bir kolaylık görmedim. Sınavlarımı ancak zamanından önce bitirirsem yanlışlarımı düzeltme şansım oluyordu. Giriş sınavlarındaki derecem o kadar yüksek olmasının nedeni, bu sınavlardan önce Bay Gilman'ın bana daha önceki sınav sorularını çalışmam için vermiş olmasından kaynaklanıyordu.

Bay Gilman sınav kağıtlarımı 233 nolu adayın yazdığını belgeleyen bir sertifika ile sınav heyetine gönderdi.

Diğer bütün giriş sınavlarım aynı şekilde oldu. Hiçbiri ilki kadar zorlu değildi. Hatırlıyorum da, Latince sınavına girdiğim gün, Profesör Schilling gelerek Almanca sınavından başarı ile geçtiğimi söylediğinde bu bana büyük bir cesaret vermişti.

19

Okuldaki ikinci yılıma başladığımda başarılı olmak için kararlıydım. Ama ilk haftalarda büyük zorluklar yaşadım. Bay Gilman o yıl matematiğe öncelik vermem gerektiğine karar vermişti. Derslerim fizik, cebir, geometri, astronomi, Yunanca ve Latince idi. İhtiyacım olan kitaplar okuyabileceğim şekle zamanında sokulamamıştı ve gereçlerim eksikti. Sınıflar çok büyüktü ve öğretmenler benimle birebir ilgilenemiyorlardı. Bayan Sullivan bütün kitapları bana okuyor, anlatıyor ve açıklıyordu; on bir yıldır ilk kez elleri buna yetişmiyordu.

Sınıfta cebir ve geometriyi yazmak, fizik problemlerini çözmek zorundaydım. Oysa bir braille yazıcı almadan bu olanaksızdı. Geometrik şekilleri tahtadan takip edemiyordum, onları gözümde canlandırabilmem için kıvrılmış ve düz tellerin iliştiirildiği bir yastık üzerinde ellerimi gezdirmem gerekiyordu. Kelimelerin, hipotezin, sonucun, çözümün ve çözüm şeklinin hepsini aklımda tutmak zorundaydım. Zaman zaman cesaretimi kaybediyor ve umutsuzluğa kapılıyordum.

Zorluklar yavaş yavaş geçmeye başladı. Kabartılarak yazılmış kitaplar ve gereçler geldi ve ben de taze bir hevesle yeniden çalışmaya başladım. Ancak cebir ve geometride hala zorluk çekiyordum. Daha önce de söylediğim gibi matematik anlamadığım bir dersti; bazı noktalar bana istediğim kadar açık anlatılmıyordu. Geometrik diyagramlar en zor konuydu çünkü yastığın

üzerinde bile değişik şekillerin birbiriyle olan ilişkisini anlayamıyordum. Bay Keith öğretmenim olmadan önce matematikten hiçbir şey anlamamıştım.

Tam zorlukların üstesinden gelmeye başlamıştım ki her şeyi tümünden değiştirecek bir olay oldu.

Kitaplar gelmeden az önce Bay Gilman, çok fazla çalıştığım konusunda Bayan Sullivan'ı sıkıştırmaya başlamış ve karşı çıkmama rağmen derslerimi azaltmıştı. En başında okulu gerekirse beş yılda tamamlamam kararlaştırılmış ama daha sonra sınavlarda gösterdiğim başarıyı göz önüne alan Bayan Sullivan ve başöğretmen Bayan Harbaugh, okulu tamamlamak için iki yıl daha çalışmamın yeterli olacağına inanmışlardı. Başlangıçta bu fikri destekleyen Bay Gilman çalışmalarımda biraz zorlandığımı görünce okulda üç yıl daha kalmama karar vermişti. Bu plandan hiç hoşlanmadım çünkü üniversiteye sınıf arkadaşlarımla birlikte girmek istiyordum.

Kasım'ın 17'sinde kendimi iyi hissetmediğim için okula gitmedim. Bayan Sullivan'ın ciddi bir şey olmadığını söylemesine karşın, hastalandığıma karar veren Bay Gilman okulu sınıf arkadaşlarımla bitirmeme olanak bırakmayan yeni düzenlemeye karar verdi. Bunun sonucunda da annem beni ve kardeşimi okuldan aldı.

Bir süre sonra derslerime Bay Merton S. Keith adında özel bir öğretmen denetiminde devam etmem kararlaştırıldı. Kışın geri kalan kısmını Bayan Sullivan'la birlikte dostlarımız Chamberlins'lerin Boston'a yirmi beş mil uzaklıktaki Wrentham'daki evlerinde geçirdik.

Beş ay boyunca Bay Keith Wrentham'a haftada iki kere geldi ve bana cebir, geometri, Yunanca ve Latince öğretti, Bayan Sullivan da onun söylediklerini tercüme etti.

1898'in ekim ayında Boston'a döndük. Son aylarda Bay Keith haftada beş kez yaklaşık bir saat bana ders vermişti. Her ders

bir önceki derste anlamadıklarımı tekrarlamış, ödev vermiş ve hafta içinde daktilomla yazdığım Yunanca ödevlerimi eve götürerek düzeltip bana geri getirmişti.

Böylece üniversiteye hazırlık eğitimim kesintiye uğramadan devam etti. Kendi başıma eğitim görmekten çok memnundum. Acele değil yavaş yavaş öğreniyordum ve karışıklık olmuyordu. Öğretmenimin anlamadıklarımı anlatmak için fazlasıyla zamanı vardı ve böylece okulda öğrendiğimden daha fazla ve daha çabuk öğreniyordum. Ama gene de cebir ve geometri keşke edebiyat derslerim kadar kolay olsaydı. Bay Keith matematik problemlerini aklımın alacağı kadar küçültmeyi başarmıştı. Aklımı uyanık tutuyor, sonuçlara, açık bir zihin ve soğukkanlılıkla varmamı sağlıyordu. Her zaman şefkatli ve koruyucuydu.

29 ve 30 Haziranda Radcliffe Kolejindeki final sınavlarımı verdim. İlk gün Yunanca'ya Giriş ve Latince, ikinci gün de geometri, cebir ve İleri Yunanca sınavlarına girdim.

Kolej yetkilileri Bayan Sullivan'ın sınav kağıtlarını okumasına izin vermemişler ve Perkins körler okulundan Bay Vining sınav kağıtlarını benim için braille ile yazmıştı. Bay Vining benim için bir yabancıydı ve braille dışında hiçbir anlaşma yolumuz yoktu. Gözcü de bir yabancıydı ve benimle hiç konuşmadı.

Lisan derslerinde braille işe yaradı ama sıra geometri ve cebire geldiğinde sorunlar ortaya çıktı. Kafam karışmış, çok değerli zamanımı cebirle ziyan ettiğim için cesaretim kırılmıştı. Braille'in ülkemde kullanılan her şeklini: İngiliz, Amerikan ve New York Point stillerini biliyordum ancak geometri ve cebir için bu üç sistemde kullanılan işaretler birbirinden çok farklıydı ve ben cebirde yalnızca İngiliz stilini kullanıyordum.

Sınavlardan iki gün önce Bay Vining bana Harvard'ın eski cebir sorularını yolladı. Dehşet içinde soruların Amerikan stili ile yazıldığını gördüm. Bay Vining'e yazarak bana işaretleri açıklamasını istedim. Hemen gelen cevapta işaretlerin açıklama-

ları vardı ve derhal çalışmaya başladım. Cebir sınavından bir önceki akşam hala sembolleri doğru düzgün tanıyamıyordum. Ertesi gün -umutsuzca- sınav yapılacak yere biraz erken gittik ve Bay Vining bana Amerikan stilini açıklamaya çalıştı.

Geometri dersinde en büyük zorluğu okuduğum şeyleri hayalimde canladırımadığım için yaşıyordum. Verileri ya basılmış kağıttan ya da elime hecelenerek okumaya alışmış olduğumdan, daha önce öğrendiğim şekillerin işaretleri değişince işim daha da zorlaşmıştı. Üstelik daktiloda yazdıklarımı da göremiyordum. Problemleri ya kafamdan ya da braille ile çözmüştüm. Bay Keith her şeyi kafamdan çözeceğime güvenerek beni sınav kağıtlarını cevaplamak için eğitmemişti. Soruları cevaplayabilmek için defalarca okumam gerekiyordu, ancak bundan sonra benden ne istendiğini anlayabiliyordum ve bu da haliyle çok uzun sürüyordu. Hatta işaretleri doğru okuyup okumadığımı bile bilmiyordum. Kafamı toplayabilmek için çok büyük gayret göstermem gerekiyordu. Ama kimseyi de suçlayamam. Radcliffe sınav heyeti sınavı benim için ne kadar zorlaştırdığının farkında değildi. Ancak istemeden de olsa yolumu zorlaştırmalarına karşın tek tesellim bu zorlukların hepsinin üstesinden gelmiş olmamdır.

20

Üniversiteye giriş savaşıma sona ermişti ve artık ne zaman istersem Radcliffe'e başlayabilecektim. Üniversiteye başlamadan önce bir yıl daha Bay Keith ile çalışmama karar verildi. Böylece üniversiteye girme hayalim ancak 1900 yılının sonbaharında gerçekleşti.

Radcliffe'teki ilk günümde çok heyecanlıydım; bu günü yıllarca beklemiştim. İçimden bir güç beni, gören ve duyan insanların ulaştığı standartlara ulaşmak için sürüklemişti. Yolum zorluklarla doluydu ama ben onların üstesinden gelmeye kararlıydım. Üniversite yıllarında benim gibi düşünen, çevresindekileri seven ve başarmak için çabalayan genç kızlara rastlayacağımı biliyordum.

Derslerime büyük bir hevesle başladım. Önümde güzel ve aydınlık bir dünyaya doğru yepyeni bir kapı açılmıştı ve her şeyi öğrenebilmek için yeteneğim olduğuna inanıyordum. Aklın yolunda ben de en az herkes kadar özgürdüm. Hocalarıma birer akıl abidesi olduklarına inanıyordum. Sonradan başka türlü düşünsem de bunu kimseye söylemeyecektim.

Okulun, hayalimde canlandırdığım kadar romantik bir öğrenim yuvası olmadığını kısa zamanda anladım. Tecrübesiz genç aklımın rüyaları gittikçe azaldı ve "günlük yaşamın ışığı altında soldu". Üniversiteye gitmenin dezavantajları da olduğunun farkına vardım.

İlk önce farkına vardığım ve hala yaşadığım sorun zamansızlıktı. Üniversiteye başlamadan önce kendimi ve aklımı tartmak için düşünmeye zamanım olurdu. Ama artık düşüncelerim ile baş başa kalmak için zamanım yoktu. Öğrenciler sanki oraya düşünmeye değil sadece öğrenmeye geliyorlardı. Öğrenmenin kapısından giren, yalnızlık, kitaplar ve hayal kurma gibi mutluluk dolu alışkanlıkları dışarıda bırakıyordu. Geleceğe yönelik bilgiler biriktirdiğimi düşünerek kendimi avutabiliyordum ama bugünün mutluluğunu ilerideki zenginliğe tercih edecek kadar saf-tım.

İlk yıl aldığım dersler Fransızca, Almanca, tarih, kompozisyon ve İngiliz Edebiyatıydı. Fransızca dersinde Coreille, Molière, Racine, Alfred de Musset ve Sainte Beuve'nin eserlerinden bazılarının; Almanca dersinde ise Goethe ve Schiller'in eserlerini okudum. Tarihte Roma İmparatorluğundan XVIII. yüzyıla kadar geçen dönemi ve İngiliz Edebiyatında ise Milton'un şiirlerini okudum.

Üniversite çalışmalarımın üstesinden nasıl geldiğim konusunda bana sık sık sorular yöneltilir. Sınıfta doğal olarak hemen hemen yalnız başıma çalışıyordum. Dersi anlatan hoca sanki telefonda konuşuyormuşçasına benden uzakta, anlattıkları avucumun içine büyük bir süratle hecelense bile bir süre sonra bu yarışta kaybeden ben oluyordum. Kelimeler elime, tazıdan kaçan tavşanın süratiyle yazılıyordu. Ama tavşan tazıyı sonunda mutlaka yakalıyordu. Not tutan diğer öğrencilerin de benden farklı olmadığına inanıyordum. Eğer kişinin aklı duymak ve duyduklarını son sürat kağıda geçirmek gibi mekanik bir hareketle meşgulse zaten anlatılan malzemenin ne şekilde sunulduğu önemini kaybeder. Dersler sırasında ben not tutamıyordum çünkü benim elim dinlemekle meşguldü. Genellikle evde aklımda kalanları kağıda dökmeye çalışıyordum. Alıştırmaları, konuları, eleştirileri, zamana karşı yapılan testleri, yıl içinde ve sonunda yapılan

sınavları daktilomla yazıyordum ve böylece hocalarım ne kadar az şey öğrendiğimi anlamakta zorluk çekmiyorlardı.

Yazılarımı yazarken Hammond marka daktilo kullanıyorum. Bir sürü marka deneyerek Hammond'un benim çeşitli gereksinmelerime en kolay cevap veren araç olduğu inancına vardım. Bu daktilonun klavyesi değişebiliyor ve böylece Fransızca, Yunanca ya da matematik konularında çalışacağım zaman ona göre klavye takılıyor. Bu daktilo olmasaydı üniversiteye devam edebilir miydim bilmiyorum.

Radcliffe'teki ikinci yılımda, İngilizce kompozisyon, İncil'in İngiliz Edebiyatındaki yeri, Amerika ve Avrupa'daki devletler, Horace'ın şiirlerini ve Latin komedilerini okudum. Kompozisyon sınıfı bunların en zevklisiydi, hayat doluydu. Dersler daima ilginç ve hareketli geçiyordu. Dersin hocası Bay Charles Townsend Copeland, edebiyatın canlı ve taze havasını sınıfına yansıtan şimdiye kadar gördüğüm en yetenekli hocaydı. Kısacık süren bir saat boyunca büyük ustaların eserlerinin sonsuz güzellik pınarlarından kana kana içiyorduk.

Bu, okulda geçirdiğim en mutlu yıl, çünkü beni özellikle ilgilendiren konularda ders görüyorum; ekonomi, Elizabeth çağı edebiyatı, Prof. George L. Kitregde'den Shakespeare ve Prof. Josiah Royce'dan felsefe tarihi öğreniyorum. Kişi felsefe sayesinde değişik çağlardaki değişik düşüncelere sempati ile yaklaşmayı öğreniyor.

Ama üniversite benim sandığım gibi evrensel bir Atina değildi, orada insan büyük ve akıllı insanlarla yüz yüze tanışmıyor hatta onların yaşadıklarını dokunarak bile anlayamıyordu. Orada oldukları doğru ama sanki hepsi birer mumyaydı. Kim olduklarını anlayabilmek için onları sımsıkı sarmalayan öğrenim duvarlarını kazıyıp, parçalara ayırmak gerekiyordu. Öğretmenlerin çoğu ne yazık ki öğrendiğimiz şeylerden zevk alabilmemizin temelinde, anlamaktan önce eserleri yaratan kişilere sempati duy-

mamız gerektiğini göz ardı ediyorlardı. Detaylı açıklamalarının pek azı kişinin hafızasında yer ediyor, akıl bu bilgileri -ağaçların olgun meyvaları dalından atması gibi- düşürüyor. Çiçeği, kökü ve çiçeğin sapını tanımlamak, çiçeğin büyümesini öğrenmek mümkün ama sabah çiğinde yıkanmış taze bir çiçeğin kokusunu sevmek öğrenilemez. “Bu hipotezler ve açıklamalarla neden zamanımı harcıyorum?” diye kendi kendime sürekli sorup duruyordum. Bu düşünceler aklımın içinde kör kuşların çaresiz kanat çırpışları gibi çırpınıyordu. Büyük eserleri inceleyerek öğrendiklerimize karşı çıktığım sanılmasın, benim karşı çıktığım eserler hakkında fikirlerin dikte ettirilmesi. Çünkü ne kadar insan varsa o kadar da fikir var. Ama Prof. Kittregde gibi büyük bir hoca Shakespeare’ı tanımladığında sanki “Körlere yeni bir ışık verilmiş” gibi oluyor.

Kimi zaman, öğrenmem gerektiği düşünülen bilgilerin yarısını aklımdan çıkarmak istiyorum. Bir gün içinde farklı konulardaki dört beş kitabı değişik dillerde okumak ve gene de okuduğundan bir şey anlamak hence olanak dışı. Sınavlar aklımdan çıkmazken ve büyük bir süratle okurken beynimin kitapları yeterince algılayabildiğine inanmıyorum. Şu anda aklım karmakarışık. O kadar çok bilgiyle doluyum ki o bilgileri bir düzene sokabileceğime inanmıyorum -kendimi züccaciye dükkanında gezin bir fil gibi hissediyorum.

Sınavlar üniversite hayatımın en önemli sorunu olmaya devam ediyor. Birçok kez sınavlara girmeme ve her keresinde başarılı olmama karşın, yine de kaygılanıyorum. Bazen cesaretim parmaklarımın arasından süzülüp gidiyor. Sınav öncesi aklım, formüllerin ya da tarihlerin arasında bir mengeneye kısılmış gibi eziliyor ve kitaplarımla birlikte denizin derinliklerinde kaybolmayı istiyorum.

Sonunda korkuyla beklenen an geliyor ve sınav için gerekli

bilgileri aklımın kuytu köşelerinden çağırıyorum. Ama bu çağrılara cevap alamıyorum. Tam hafızama ihtiyaç duyduğumda o sanki bir kanat takıp beni terk ediyor. Sonsuz sıkıntılarla oluşturduğum bilgi dağarcığım bir anlık gaflete kapılıp beni yalnız bırakıyor:

“Huss ve eserleri hakkında kısaca bilgi veriniz.” Huss? O da kim ve neler yapmış? İsim bana garip bir şekilde yabancı geliyor. Paçavra torbasında bir parça ipek bulmaya çalışır gibi hafızamın her köşesini arıyorum, bu bilginin bir yerlerde olduğundan eminim-geçen gün bir başka şey ararken ona rastlamamış mıydım? Ama şimdi nereye gitti? -devrimler, katliamlar, izmler, yönetim şekilleri ama Huss- nerede o? Sınav kağıdında sorulmayan ne kadar çok şeyi bildiğimi görüp dehşete kapılıyorum.

İşte tam o anda gözetmen sınavın sona erdiğini haber veriyor. Hırsla aklımdaki bilgileri bir kenara itiyorum. Bana hangi soruların sorulacağına karar veren profesörlerin mutlak egemenliğini yıkmak için kanlı devrimler yapmayı planlayarak eve dönüyorum.

Son bir iki sayfadır alay konusu olmama neden olacak şeyler yazdığımın farkındayım. Bırakın duygularım benimle alay edilmesine neden olsunlar, o sözcükler, içinde bulunduğum ruh halini o kadar iyi açıklıyorlar ki... Üniversite hakkındaki tüm fikirlerim artık değişti.

Radcliffe günlerim henüz önümde uzanırken her şey romantik bir sis perdesi ardındaydı, artık o sis perdesi kalktı. Ancak bütün bu değişimleri yaşarken eğer başımdan geçmemiş olsa asla öğrenemeyeceğim şeyler de öğrendim. Bunlardan biri sabır. “Bilgi güçtür.” Bence bilgi mutluluktur çünkü bilgi -geniş ve derin bilgi- doğruyu yanlıştan ayırmayı sağlar.

Buraya kadar hayatımın önemli olaylarını özetledim ama sanırım kitapların benim için ne kadar önemli olduğunu anlatmadım. Kitaplar benim için sadece mutluluk verdikleri için değil aynı zamanda bana başkalarının duyduklarını ve gördüklerini onların kulakları ve gözleri ile anlattıkları için de çok önemliler. Benim eğitimimde kitapların yeri başkalarının eğitimindeki yerlerinden o kadar farklı ki, ilk okumaya başladığım zamana geri dönerek bunu anlatmalıyım.

İlk hikayemi 1887 yılının mayıs ayında, yedi yaşındayken okudum. Daha önce de anlattığım gibi eğitimimin ilk yıllarında ne bir ders programı takip ettim ne de düzenli okuma dersleri aldım.

İlk başlarda, kabarık harflerle yazılmış yalnızca birkaç tane kitabım vardı- *İlk Okuma*, hikaye kitapları ve *Dünyamız* adlı bir kitap. Sanırım hepsi buydu ama ben onları defalarca okumuştum ve sonunda harfler o kadar aşındı ki, varla yok arası bir hale geldiler. Bazen Bayan Sullivan avcumun içine heceleyerek bana küçük hikayeler ve anlayacağıma inandığı şiirler okurdu ama ben bana okunması yerine kendi başıma okumayı yeğlerdim.

Ancak Boston'a yaptığım ilk yolculuktan sonra gerçek kitaplar okumaya başladım. Enstitünün kütüphanesinde dolaşmaya ve istediğim kitabı almaya iznim vardı. Bir sayfada bir ya da on sözcük bile anlayabilsem okuyordum. Sözcüklerden büyüleni-

yordum ama ne okuduğumun pek farkında değildim. Aklım, hevesime denk olarak o zaman anlamadığı halde o kadar çok şeyi kaydetmiş ki neden sonra konuşmaya ve yazmaya başladığımda bu bilgiler doğallıkla cümlelerimin içindeki yerlerini aldılar. O günlerde tek bir kitabı baştan sona okuduğumu hatırlamıyorum. *Küçük Lord Fauntleroy* anlayarak sonuna kadar okuduğum ilk kitaptı.

Öğretmenimle birlikte *Küçük Lord Fauntleroy*'un ilk sayfasını okuduğumuz saati ve yeri o kadar iyi hatırlıyorum ki; sıcak bir ağustos akşamıydı. İki çam ağacının arasına kurulmuş bir hamakta yan yana oturmuştuk. Öğle yemeğinden sonra aceleyle bulaşıkları yıkamış ve koşa koşa hamağın yanına gelmiştik. Hamağın üstü çam iğneleri ile kaplanmıştı, çamların arasından süzülerek bütün çam kokularını bize getiriyordu. Hikayeye başlamadan önce, Bayan Sullivan anlamayacağım bazı sözcükler olabileceğini bana açıkladı ama ne zaman bilmediğim bir sözcüğe gelsek durup onları bana açıkladı. Başlangıçta bilmediğim çok sözcük vardı ama hikayeye kendimi kaptırdıktan sonra Bayan Sullivan'ın açıklamalarını sabırsızlıkla dinledim. Parmakları artık kıpırdayamayacak kadar yorulduğunda sanırım ilk kez bende nelerin eksik olduğunun farkına vardım. Kitabı elime alıp umutsuzca harfleri hissetmeye çalıştım, bu duyguyu hiç unutmuyorum.

Daha sonra, hevesimi gören Bay Anagnos bu kitabı benim için yükseltmiş harflerle yazdırdı. Kitabı tekrar tekrar bütün çocukluğum boyunca okudum. Bu detayları sıkıcı olma tehlikesini göze alarak yazdım çünkü ilk kitabımı okumam ile ilk okuma deneyimlerim arasındaki zıtlık o kadar belirgin ki.

Kitaplara ilgimin başlama tarihini *Küçük Lord Fauntleroy*'u okuduğum gün olarak görüyorum. Bundan sonraki iki yıl, evde ve Boston'a yaptığım ziyaretler sırasında pek çok kitap okudum; *La Fontaine'den Masallar*, Hawthorne'un *Harikalar* kitabı, Sha-

kespeare'dan *Hikayeler*, Dickens'in *Çocuklar için İngiltere Tarihi*, *1001 Gece Masalları*, *İsviçreli Robinsonlar*, *Robinson Crusoe*, *Küçük Kadınlar* ve daha sonra *Almancasını* da okuduğum, *Heidi*. Kitapları, çalışmak ve oyun oynamaktan arta kalan zamanlarda büyük bir zevk alarak okudum. Onların iyi yazılıp yazılmadıklarını düşünmek hiç aklıma gelmedi, ne yazılış şekilleri ne de yazarları hakkında bir fikrim vardı. Onlar ayaklarımın altına serilmiş birer hazineydiler ve ben de onları, arkadaşlarınızın size verdikleri sevgi ya da güneş ışığı gibi doğal bir hediye olarak kabul ederek okudum. *Küçük Kadınlar*'ı çok sevdim; çünkü bu kitap sanki benimle, gören ve duyan çocuklar arasında bir bağ oluşturdu.

La Fontaine'in İngilizce tercümesini okuduğumda pek hoşlanmamıştım, daha sonra Fransızcasını okuduğumda da fazla sevmedim. Neden olduğunu bilemiyorum ama hayvanların insan gibi konuşup davrandıkları hikayeler hiçbir zaman hoşuma gitmedi. Hikayenin anafikrinden ziyade hayvanların karikatürize edilmesi aklıma takıldı.

Her şeye karşın, La Fontaine, içimizdeki ahlak duygusuna seslenir, en fazla üzerinde durduğu konular, neden-sonuç ilişkisi ve kişinin kendine duyduğu sevgidir. Hemen bütün hikayelerindeki anafikir kişinin kendine duyduğu sevgiden kaynaklanır; kişinin kendine duyduğu sevgi, doğru yönlendirilir ve kontrol edilirse mutluluk kaçınılmazdır. Bence, kişinin kendisine duyduğu sevgi bencillğe dönüşürse, bu kötülük doğurur. Ama belki de yanılıyorumdur. Eminim La Fontaine, insanları tahlil etmek için benden daha fazla fırsatı olmuş bir kişidir.

Orman Çocuğu ve *Vahşi Hayvanlar* kitaplarına bayıldım. İnsan olarak karikatürize edilmemiş hayvanlara karşı büyük bir merak duyuyorum.

Eski uygarlıklara karşı doğal bir merakım var. Özellikle Eski Yunan bende inanılmaz bir ilgi uyandırıyor. Hayalimde tanrı

ve tanrıçaların aramızda dolaştıklarını kuruyorum ve en sevdiğime kalbimde tapınaklar inşa ediyorum. Onların hala çözülmemiş mistik bir yanları var.

Eski Yunan'ı kalbimdeki cennet yapmayı *İlyada* başardı. Truva'nın hikayesini daha önceden biliyordum. Yunan şiiri, ister Yunanca, ister İngilizce yazılmış olsun kalplere ulaşmak için tercümana ihtiyaç duymaz. Bir şiirin güzelliğini anlayabilmek için her sözcüğü anlamak ya da gramerin en ince noktalarını bilmek gerekmez. Bilgili öğretmenlerimin, benim *İlyada*'dan anlayabileceğimden çok fazlasını anladıklarını biliyorum ama benim hırsım yok. Başkalarının benden akıllı ve bilgili olabileceklerini rahatlıkla kabulleniyorum. Akıl ve bilginin derecesi bir şiirden alınabilecek zevki ve mutluluğu sınırlayamaz.

Kağıttan yapılmış kanatlarla uçmak ne kadar kolay! Eski Yunan kahramanları ya da *İlyada*, ne tek günlük bir yolculuktu, ne de kolay bir yolculuk. Bir insan, benim sözlükler ve gramer kitapları ya da sınavlar arasında yaptığım yolculuk süresinde dünyayı birkaç kez dolaşabilirdi.

Kitapları sevmeye başladığımdan beri Shakespeare'in sevmediğim tek bir kitabına rastlamadım. Aralarında beni en çok etkileyen *Macbeth* oldu. Tek bir kez okumak bile detayları hafızama nakşetmeme yetti. Uzun bir süre cadılar ve hayaletler beni hayal dünyasına sürüklediler.

Kral Lear'ı *Macbeth*'i okuduktan kısa bir süre sonra okudum ve bugün bile Gloucester'in gözleri oyulurken yaşadığım dehşeti hatırlıyorum. Öfkeden donakalmış ve bir çocuğun kalbinde hissedebileceği bütün nefreti duymuştum.

Shakespeare'e ait ilk anılarımın hepsinin korkunç ürkütücü olması şaşırtıcı geliyor. Neşeli ve hoş oyunları (şimdi en sevdiğilerim) başlangıçta bana hiç hitap etmemişti, belki de bir çocuğun güneş ışığı dolu, kaygısız hallerini yansıttıkları için. "Bir çocuğun hafızası kadar kaprisli bir şey daha yoktur; istediğini unuttur, istediğini hatırlar."

O zamandan bu yana Shakespeare'in oyunlarını tekrar tekrar okudum ve bazı bölümlerini artık ezbere biliyorum ama gene de en fazla hangisini sevdiğime karar veremiyorum. Onların harika eserler olmasının sırrı her ruh haline uygun olmalarında yatıyor. Shakespeare'e olan bütün sevgime karşın, akademisyenlerin her bir satır her bir sözcük için yaptıkları yorumları çalışmak zorunluluğu beni yoruyor. Bu sıkıcı zorunluluktan yalnızca Profesör Kitteregde ile çalıştığımda yakınmadım. Shakespeare'in eserlerinde ve hayatta anlamadığım pek çok şey olduğunu biliyorum ama onunla çalışırken bilemediğim güzelliklerin ve fikirlerin üzerindeki tül den perdelerin birer birer açılmasını zevkle yaşıyordum.

Şiirin yanında tarihten de çok hoşlanıyorum. Tarih üzerine yazılmış elime geçirdiğim her şeyi okudum. Sadece tarihlerin yazıldığı kataloglardan, Green'in *İngilizlerin Tarihi* kitabına, Freeman'ın *Avrupa Tarihi*'nden, Emerton'un *Ortaçağ* adlı eserine kadar her şeyi okudum. Tarihin değerini anlamama neden olan ilk eser on üçüncü yaşgünümde bana hediye edilen Swinton'un *Dünya Tarihi* adlı kitabıdır. Modası geçmiş bile olsa, bu kitabı hala en büyük hazinemmiş gibi saklıyorum. Değişik ırklardan gelen insanların ülkelere yayılıp büyük uygarlıklar kurmalarını, büyük önderleri, diktatörleri, değişik uygarlıkların bilgi ve sanat alanlarında yaptıkları ilerlemeleri, uygarlıkların çöküşlerini, küllerin arasından dirilişlerini, özgürlük ve eğitimin dünyanın kurtuluşu olduğunu hep bu kitaptan öğrendim.

Üniversite yıllarımda Fransız ve Alman Edebiyatı ile de haşır neşir oldum. Almanlar, hem hayatta hem edebiyatta dayanıklılığı, güzelliği ve gerçeği, dolambaçlı yollara tercih ederler. Kahramanların yaptıklarında balyoz misali bir sertlik vardır; söyledikleri ise başkalarını etkilemek için değil kendilerini açıklamak içindir.

Bunun yanında ince ve soylu bir Alman Edebiyatı da vardır

ki işte ben onu çok severim. Bu eserler bir kadının kendini feda etmekten çekinmeyen aşkını anlatır, tıpkı Goethe'nin Faust'unda olduğu gibi.

Okuduğum tüm Fransız yazarların içinde en fazla Molière'i ve Racine'i sevdim. Balzac'ın ve Mérimée'nin eserlerinde de insanı denizden gelen rüzgar gibi çarpan bölümler vardır. Victor Hugo'ya hayranım -zekasına, yaratıcılığına, romantizmine. Ama benim edebi zevkime fazla hitap etmiyor.

Korkarım kitaplarımdan çok fazla söz ettim. Gene de yalnızca en fazla sevdiğim yazarlardan söz ettim, bunu okuyan birisi sevdiğim yazarların sınırlı olduğu fikrine kapılabilir. Oysa ben bir sürü yazarı bir sürü nedenden dolayı severim. Bir sözle açıklamak gerekirse edebiyat benim için ütopya, sınırların içine sığışmak zorunda kalmadığım tek alandır. Kitaplar benimle utanmadan ve çekinmeden konuşurlar.

Umarım bundan önceki bölümü okuyan okurlarım tek zevkin okumak olduğu gibi yanlış bir düşünceye kapılmamışlardır. Yapmaktan hoşlandığım ve beni mutlu eden şeyler çok çeşitlidir.

Hayatımı anlatırken birkaç kez değindiğim gibi açık havayı ve açık hava sporlarını çok severim. Daha küçük bir kızken yüzmeyi ve kürek çekmeyi öğrendim ve Wrentham, Massachusetts'teyken zamanımın neredeyse hepsini sandalda geçirdim. Sandalı tek başıma idare edemediğim için ben kürek çekerken birisinin dümeni tutması gerekiyordu. Ziyarete gelen arkadaşlarımı sandalla gezdirmek kadar beni mutlu eden daha başka bir şey yoktu. Kullandığım kürekler, yerlerinde durması için özel olarak yapılmıştı. Rüzgar ve dalgalar beni hep mutlu etmiştir. Kaslarınızın kontrolündeki küçük bir kayığı şıpır şıpır dalgaların arasından, suyun üstünde kaydırmaktan daha güzel ne vardır ki?

Aynı zamanda kano kullanmayı da severim ve şimdi size özellikle ay ışığı olan gecelerde kano kullanmayı severim derssem eminim belli belirsiz gülümsersiniz. Ayın ağaçların arasından yükselerek cennete ışıltılı bir yol yaratmasını göremediğim doğrudur, ama onun orada olduğunu bilirim. Sırtüstü yatıp elimi suya daldırdığımda bazen küçük bir balık parmaklarımın arasından kayıp gider kimi zaman da nilüferler ellerimi okşarlar. Ço-

ğu zaman açıklık bir yere çıktığımızda çevremizdeki havanın genişliğinin farkına varırım. Işıltılı bir ılıklik beni sarmalar, bunun güneşten ısınmış ağaçlardan mı yoksa sudan mı geldiğini hala anlamış değilim.

En sevdiğim spor yelkendir. 1901 yılının yazında Nova Scotia'ya gittiğimde okyanusta yelken kullanmak şansına sahip oldum. Bayan Sullivan'la birlikte Halifax'a gittik ve yazın büyük bir bölümünü orada geçirdik. Liman bizim cennetimizdi. Her şey ne kadar güzel ve ne kadar ilginçti! Bu anılar hiç unutulmaz.

Bir gün başımızdan heyecanlı bir olay geçti. Northwest Arm'da değişik savaş gemilerinden gelen kayıkların katıldığı büyük bir yarış yapılacaktı. Biz de diğerleri gibi yelkenliyle yarışları seyretmeye gittik. Yüzlerce küçük yelkenli sakin denizde yarışları izledik, yarışlar bitip de kıyıya yöneldiğimizde aniden ortaya çıkan kara bir bulut gittikçe büyüdü ve birden tüm gökyüzünü kapadı. Rüzgar gittikçe hızlandı ve dalgalar yükseldi. Küçük kayığımız fırtınaya tutuldu ve gürleyen dalgalar arasında savrulmaya başladı. Birden ana yelken direği kırıldı ve bir o yana bir bu yana savrulmaya başladık. Yüreğimiz hızla çarpmaya ellerimiz titremeye başladı; korkudan değil heyecandan, çünkü bizde Vikinglerin yürekliliği vardı ve kaptanımızın çok usta olduğunu biliyorduk. O birçok fırtınayı atlattı, güçlü bir bileği ve keskin gözleri vardı. Limana vardığımızda, yanlarından geçtiğimiz büyük kayıklardan ve savaş gemilerinden alkışlar ve selamlar yükseldi, çünkü fırtınayı sağ salim atlattığımız. En sonunda üşümüş, aç ve yorgun yelkenimizi bağlayacağımız iskeleye ulaştık.

Geçen yazı, New England'ın en sevimli köylerinden birinde geçirdim. Wrentham, Massachusetts neredeyse bütün üzüntülerimin ve sevinçlerimin kaynağı olmuştur. Bay J. E. Chamberlin ve ailesinin evi Red Farm uzun yıllar boyunca benim de evim oldu. Bu arkadaşlarımın evinde geçirdiğim mutlu günleri ve ba-

na gösterdikleri misafirperverliği minnetle anıyorum. Çocuklarının güzel arkadaşlığı benim için çok şey ifade ediyor. Onların spor faaliyetlerinin, orman gezilerinin ve sudaki eğlencelerinin hepsine katıldım. Çocuklarına anlattığım hikayeler sevgiyle hatırladığım anılarımdır.

Bana kalırsa hepimizde, insanın yaratılışından beri yaşadığı duyguları ve izlenimleri anlatabilme yeteneği vardır. Her insanın bilinçaltında yeşil dünyanın ve mırıldanan suların görüntüsü, körlüğün ya da sağırlığın çalamayacağı kadar derinde atalarından bir miras olarak vardır. Bu miras, altıncı bir his gibi görünür, duyar ve hisseder.

Wrentham'de pek çok ağaç arkadaşım vardı. Bunlardan birinin, harikulade bir meşe ağacının kalbimde ayrı bir yeri vardır. Bütün arkadaşlarımı bu kral-ağacı görmeye götürürüm. Göle bakan bir tepenin üstünde yükselir ve söylediklerine göre sekiz yüz ya da bin yıldır oradadır.

Bir başka ağaç arkadaşım daha vardı; daha kibar ve büyük meşeden daha kolay ulaşılabilir -Red Farm'ın kapısında büyüyen bir ıhlamur ağacı. Bir akşamüstü patlayan korkunç bir fırtınada, evin yan tarafında korkunç bir çatırtı koptu ve daha başkaları bana haber vermeden, ıhlamur ağacının yıkıldığını anladım. Bir sürü zorluğa göğüs germiş kahramanı görmeye gittiğimizde onun yerde yattığını görmek kalbimi acıyla doldurdu.

Ama özellikle geçen yaz başıma gelenleri yazmaya söz verdiğimi unutmadım. Sınavlarım biter bitmez, Bayan Sullivan'la birlikte bu yeşil beldedeki küçük evimize gittik. Okuldan ve şehrin gürültüsünden uzakta buradaki uzun ve güneşli günler tamamen bana aitti. Wrentham'a dünyada olan bitenlerin yalnızca ekoları ulaşabiliyordu -savaş, barış ve sosyal karmaşa. Pasifikteki acımasız ve gereksiz savaş ve işçilerle işveren arasındaki anlaşmazlıklar kulağımıza geldi. Cennetimizin sınırlarının dışında, insanın tatil yapmak yerine tarih yarattığının farkınday-

dık. Ama anlaşmazlıklar gelip geçici, göller, ağaçlar, papatyalarla donanmış tarlalar ve tatlı kokulu çayırlar sonsuza kadar kalıcıydı.

İnsanın ancak duyma ve görme yoluyla çevresini algılayabileceğine inananlar benim kırlarda ya da şehirde yürümek arasında -kaldırımların farklılığı dışında- ne fark bulduğumu merak ediyorlar. Unuttukları bedenimin canlı olduğu; şehrin dinmek bilmeyen hareketliliği yüzümdeki sınırlara ulaşıyor ve ben görmediğim halde rezonansı hissediyorum. Kaldırımlardan itilen ağır vagonların titreşimleri ve makinelerin monoton gürültüsü, kişinin dikkati eğer çevresindeki görüntülerle dağılmıyorsa o zaman sınırlar üzerinde işkence etkisi yapıyorlar.

Şehir dışında kişi, yalnızca doğanın ince işlerini görüyor ve şehrin kalabalığında varlığını sürdürmeye çalışan insanların mücadelesinden dolayı ruhu kedere gömülmüyor. Fakirlerin yaşadığı kirliliği ve dar sokaklarda dolaştığımda güzel ve büyük evlerde yaşayan insanların bunu hiç düşünmeden ne kadar mutlu olduklarını düşünmek beni isyana sürüklüyor. Güneşsiz sokaklarda, yarı giyinik ve aç dolaşan çocuklar uzattığınız elden tokat atacakmışsınız gibi kaçarlar. Zavallı küçük yaratıklar, onlar benim kalbimde büzülüp kalırlar ve beni hiç dinmeyen bir acı içinde bırakırlar. İnsanlıktan çıkmış, büzülüp kalmış kadın ve erkeklerin nasırlaşmış ellerini tutarak onların yaşam mücadelelerinde ne kadar acı çektiklerini anlıyorum. Güneşin ve havanın tanrının, tüm insanlığa hediyesi olduğu düşünülür ama gerçekte öyle midir? Şehrin varoşlarında güneş ışıldamaz ve hava kirlidir. İnsan nasıl kardeşinin yoksulluğunu unuttur ve önüne gelen ekmeği yiyebilir. Ah, keşke insanlar şehrin şaşaasını ve kalabalığını bıraksa ve doğaya dönüp basit ve dürüst hayatını yaşasaydı! O zaman çocukları ağaçlar gibi asil ve düşünceleri çiçekler gibi tatlı ve güzel olur muydu dersiniz? Şehir dışında bir yıl çalıştıktan sonra şehre dönünce bunları hayal etmemek olanaksız.

Ayaklarımın altında bir kez daha baharın yumuşak toprağını

hissetmek, çimenlerle kaplı patikaların sonundaki akarsularda parmaklarımı yıkamak ve çimenlerin üzerinde yuvarlanmak ne kadar güzel bir duygudur.

Bisikletle dolaşırken, yürürken ve yelkenli kullanırken bazen köpeğim de bana eşlik eder. Birçok köpek arkadaşım oldu - dev mastifler, yumuşak bakışlı spanyeller, setterlar ve dürüst, evcil terrierler. Şimdiki köpeğim kıvrık kuyruğu ile uzun bir soy ağacına sahip bir bull terrier. Köpek arkadaşlarım benim eksikliklerimi bildikleri için, yalnızken hiç yanımdan ayrılmazlar. Köpeklerin şefkatli hallerine ve neşeyle sallanan kuyruklarına bayılıyorum.

Yağmurlu günlerde eve hapis olduğumda zamanımı diğer kızların yaptığı şeyleri yaparak geçiriyorum. Örgü örmekten ve tığ işi yapmaktan çok hoşlanıyorum. Ya kitap okuyorum ya da bir arkadaşla satranç oynuyorum. Satranç oynayabilmek için özel yapılmış bir tahtam var. Kareler küçük kutular halinde kesilmiş olduğu için satranç taşları yerlerinde sabit durabiliyorlar. Beyaz taşların tepeleri düz ve siyah taşların tepeleri bombeli aynı zamanda beyaz taşlar siyahlardan daha büyük, böylece ellerimi tahtanın üstünden geçirdiğim zaman oyunu takip etmekte hiç zorlanmıyorum.

Eğer hepten yalnızsam o zaman iskambil falı açıyorum. Üst sağ köşeleri işaretlenmiş kartlarla kağıt da oynayabiliyorum.

Eğer etrafta çocuklar varsa hayatta hiçbir şey beni onlarla oynamak kadar mutlu edemez. Her yaştan çocukla anlaşırım ve çocukların beni sevdiklerini söylemekten çok mutluyum. Elimden tutup bana sevdikleri ve ilgi duydukları şeyleri gösterirler. Küçük çocuklar elime heceleyemezler ama ben onların dudaklarını okuyabiliyorum. Onlara genellikle bir hikaye anlatır ya da oyun öğretirim. Saatler su gibi akıp gider ve bizi tatlı hatıralarla bırakır.

Müzeler ve sanat galerileri de her zaman için mutluluk kay-

nağımdır. Doğal olarak görme yeteneği olmayan birinin soğuk mermere dokunarak hareket, duygu ve güzelliği anlaması bazı- larınıza garip gelebilir; oysa ben sanat eserlerine dokunarak bundan sonsuz bir zevk alabiliyorum. Parmaklarım kıvrımların arasında dolaştıkça sanatçının düşüncelerini ve duygularını algı- layabiliyorum. Tanrı heykellerinin yüzlerindeki nefreti, cesareti ve sevgiyi aynen dokunmama izin verilen canlı yüzlerde algıla- dığım gibi algılayabiliyorum.

Homer'in bir madalyonu çalışma odamdaki duvarda oldukça alçakta -istediğimde kolaylıkla dokunabileyim diye- asılı duru- yor. Güzel, üzgün ve sevgi dolu bu yüze dokunuyorum. Bu yü- zün her çizgisini ezbere biliyorum -hayatın acıları ve kederleri ile oluşmuş çizgiler, plasterin soğukluğu ile görmeyen gözler- bir şairin ve kederle haşır neşir olmuş bir insanın yüzü.

Kimi zaman acaba eller bir heykelin güzelliğini hissedebil- mek için gözlerden daha mı etkili diye düşünüyorum. Sanırım çizgilerin ve kıvrımların ritmik dökülüğü ellerle daha fazla his- sedilebilir. Her neyse benim söylemek istediğim mermer tanrı ve tanrıçaların kalplerinin atışını duyabildiğimdi!

Sıkça yapamadığım bir başka zevkim de tiyatroya gitmek. Oyun sahnelenirken bana anlatıldığı zaman kendimi olayların içindeymişim gibi hissediyorum. Zamanı ve yeri unutturma ye- teneğine sahip büyük aktör ve aktrislerle tanışma şansına eriş- tim. Bayan Terry kostümüne ve yüzüne dokunmama izin verdi. Yanında Sir Henry Irving kral kostümü ile duruyordu ve her ha- reketi, hassas yüzündeki asaleti yansıtıyordu. Rol icabı giydiği kral maskesindeki kederi hiç unutamayacağım.

Bay Jefferson ile de tanıştım. Onun arkadaşım olduğunu söy- lemekten gurur duyuyorum. Nerede sahneye çıkarsa onu seyret- meye gitmeye çaba gösteririm. Onu ilk kez izlediğimde New York'ta okuldaydım, o, Rip Van Winkle rolündeydi. Yaşlı Rip'in parmaklarının ucunda hiç silinmeyecek bir görüntüsü var. Ba-

yan Sullivan oyundan sonra beni sahne arkasına götürdü, Bay Jefferson yapma göbeğine, uzun saçlarına ve sakalına dokunma izin verdi.

Tiyatroya ilk kez on iki yıl önce gittim. Bayan Sullivan beni Prens ve oyunun adını hatırlayamadım, hani prensin ikizi vardır ama fakirdir, kardeş olduklarını bilmezler, yer değiştirirler ya işte o oyunu görmeye götürdü. Oyunun yaydığı mutluluğu ve başrolü oynayan o harikulade küçük oyuncuyu hiç unutmayacağım. Oyundan sonra sahne arkasına geçmeme ve Elsie Leslie ile tanışmama izin verdiler. Altından saçları, pırıl pırıl gülümsemeyle bu çocuktan daha güzel bir çocuk hayal etmek mümkün değildi. Yeni yeni konuşmayı öğreniyordum ve adını güzel söyleyebilmek için çok çalışmıştım. Söylediğim birkaç kelimeyi anlayıp elimi tuttuğunda yaşadığım mutluluğu tarif edemem.

Sizce hayatım bütün sınırlamalara karşın pek çok noktada güzelliğe erişmiyor mu? Karanlığın ve sessizliğin de kendine göre harika yanları var ve ben elimdekilerle mutlu olmayı öğrendim.

Zaman zaman karanlığın beni bir sis gibi sarmalayıp yalnızlığa ittiği anlar olmuyor değil. Sisin gerisinde ışık, müzik ve insanlar var ve benim içeri girmeme izin yok. Kader, sessizlik ve acıma duygularından oluşmuş bir kafesim var. Sözcükler dilimin ucuna kadar geliyor ve sonra kalbimdeki dökülmemiş yaşların arasında kayboluyor. Sessizlik ruhumun üzerinde oturuyor. Sonra umut bir gülümseyişle ortaya çıkıp bana şöyle fısıldıyor: "Neşenin kaynağı kendini unutmaktır, başkalarına yardım et." Başkalarının gözlerindeki ışık benim güneşim, kulaklarındaki müzik senfonim ve dudaklarındaki gülümseme mutluluğum oluyor.

Keşke mutluluğuma katkıda bulunan herkesin adını buraya yazabilseydim! Bazılarının adı kitabımda geçiyorsa da pek çoğu okurlarım tarafından hiç bilinmeyecekler. Ama onların adları saklı kalsa bile güzelleştirdikleri hayatların içinde sonsuza kadar yaşayacaklar.

Bana sık sık sorulan bir soru; insanların beni sıkıp sıkmadığıdır. Bu sorunun manasını bildiğimi söyleyemeyeceğim. Sanırım aptal ve meraklı insanlardan ve bu tanıma uyan gazetecilerden sıkılıyorum. Onlar yanınızda yürürken adımlarını size uydurmak için yalancılıktan küçük adımlar atarlar.

Tanıştığım kişilerin elleri benim için birer karakter aynasıdır. Bazı eller küstahtır, bazıları mutsuz; onların soğuk parmaklarına dokunduğunuzda kuzey fırtınalarına dokunmuş gibi olursunuz. Bazı eller içlerinde güneş ışıkları saklar.

Hiç görmediğim dostlarım var. Sayılarının çokluğu yüzünden cevaplayamadığım mektuplar var. O güzel mektupları yazanlara buradan beni ne kadar mutlu ettiklerini söylemek istiyorum.

Dr. Alexander Graham Bell ile olan ilk karşılaşmamı daha önceki bölümlerde yazdım. O zamandan bu yana Washington'daki evinde pek çok kereler buluştuk. Deneyleeri hakkında bana yaptığı açıklamaları zevkle dinledim. Birlikte geleceğin hava gemileri olacağına inandığı uçurtmalarını uçurduk. Dr. Bell, bilimin her dalı ile ilgili ve ilgilendiği her konuyu da ente-

resan bir hale getirme başarısına sahip bir kişiliktir. Şairane ve komik bir yanı da vardır. En büyük özelliklerinden birisi de çocuklara olan sevgisidir. Kollarında küçük bir sağır çocuk tutarken yaşadığı mutluluğu hiçbir şeyle ölçmez. Sağırlar için yaptığı çalışmalar gelecek nesiller tarafından minnetle anılacaktır.

New York'ta yaşadığım iki yıl boyunca, adlarını hep duyduğum ama tanışmayı hayal bile etmediğim insanlarla tanıştım. Çoğunluğunu sevgili dostum Bay Laurence Hutton'un evinde tanıdım. Onu ve eşini güzel evlerinde ziyaret edip, kütüphanelerini görmek benim için bir şanstı. Bay Hutton için "herkesin en iyi yönünü ortaya çıkarır" derler.

Kazandığım güzel değerlerin çoğunu arkadaşım Bayan Hutton'a borçluyum. Üniversite hayatımda pek çok kez bana yol göstermiş ve yardımcı olmuştur. Cesaretimi kaybedip kendimi umutsuz hissettiğim zamanlarda bana cesaret veren sevgi dolu mektuplar yazmıştır.

Bayan Hutton beni ünlü edebiyatçılarla da tanıştırdı, bunların arasında William Dean Howell ve Mark Twain'i sayabilirim. Yazarların konudan konuya geçerek yaptıkları edebi söyleşilerin süratine yetişmem olanak dışıydı ama onlar benim için de gurur verici konuşmalar yaptılar. Mark Twain hikayelerini dudaklarından okumama izin verdi. Hareketleri, düşünceleri ve konuşmaları tamamen kendine özgüydü. Elini sıkarken gözlerindeki kıvılcımı anlamak mümkündü.

Bir arkadaşımın daha söz etmek istiyorum. Bunların biri, Lyndhurst'teki evinde sık sık ziyaret ettiğim Bayan William Thaw. Bu arkadaşım daima birilerini mutlu etmekle meşguldür ve yıllar boyunca bana ve öğretmenime daima sevgi ve cömertlikle davranmıştır.

İşte hayat hikayemi oluşturan arkadaşlarım. Onlar binlerce yoldan benim eksikliklerimi, lehime çevirdiler ve hayatımın üzerindeki gölgenin içinde mutlu ve dingin yürümemi sağladılar.

BİYOGRAFİ

Helen Keller 1880-1968 yılları arasında yaşamış Amerikalı bir pedagoğdur.

Onu diğer pedagoğlardan farklı kılan şey neredeyse doğuştan diyebileceğimiz kör, sağır ve dilsiz olmasıydı.

O, insan beyninin gücünün de canlı bir örneğidir. Yaşamının ilk on dokuz ayında zihninde yer etmiş tek bir sözcükten, "su" sözcüğünden yola çıkarak başardığı her şey (İngilizce, Almanca, Fransızca, Latince ve Rusça konuşabiliyordu) beynin, kullanıldığı takdirde ne olağanüstü kapasitesi olduğunu gösteren bir mucizenin ifadesidir.

Bakan körler, işiten sağırlar ve konuşan dilsizlerle dolu olan bir dünyada o gören bir kör, duyan bir sağır ve kendini ifade edebilen bir dilsizdi. Helen Keller, yaşamı parmak uçlarıyla keşfetti...

Azmiyle, yaptıklarıyla ve yarattıklarıyla milyonlarca insan için esin kaynağı ve başarı örneği oldu.

Haykırı

